

«УКТМК» АҚ Акционерлерінің 2023 жылғы 26
шілдедегі жылдық жалпы жиналысының
Сырттай дауыс беруге арналған бюллетеньге
№1 қосымша

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

Шоғырландырылған қар жылық есептілік

Кірістер мен шығындар және өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	1
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	2
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	3
Капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	4
1. Жалпы ақпарат	5
2. Қаржылық есеп беруді құру негіздері	5
3. Сегменттік есеп	7
4. Сатудан түсукең табыс	9
5. Сату құны	9
6. Өткізу бойынша шығыстар	9
7. Жалпы әкімшілік шығыстар	9
8. Басқа операциялық кірістер мен шығыстар	10
9. Қаржылық шығындар	10
10. Табыс салығы	11
11. Негізгі құралдар	12
12. Жалға алу	13
13. Материалдық емес активтер	14
14. Қауымдастырылған компанияға инвестициялар	14
15. Басқа да ұзақ мерзімді активтер	15
16. Тауарлық-материалдық қорлар	15
17. ҚҚС және өзге де басқа салықтар өтеу	15
18. Сауда және басқа дебиторлық берешек	15
19. Ақша қаражаттары	16
20. Капитал	16
21. Қарыздар	18
22. Провизиялар	19
23. Қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттемелер	20
24. Төленетін өзге де салықтар	21
25. Сауда	21
26. Алынған аванстар	22
27. Қаржылық тәуекелдерді басқарудың мақсаттары мен	22
28. Шартты және әлеуетті міндеттемелері	26
29. Байланысты тараптармен операциялар	28
30. Топ туралы ақпарат	28
31. Есеп саясатының негізгі ережелері	29
32. Есепті кезеңнен кейінгі оқиғалар	36

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАРДЫҢ ЕСЕБІ

"Өскемен титан-магний комбинаты" АҚ акционерлеріне

Пікір

Біз "Өскемен титан-магний комбинаты" АҚ және оның еншілес кәсіпорындарының (бұдан әрі мәтін бойынша) қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік – 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен, кірістер мен шығыстар және өзге де жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептен, ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептен және көрсетілген күні аяқталған жылдағы меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептен, сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелерден тұратын және есеп саясатының негізгі ережелері.

Біздің ойымызша, ұсынылған шоғырландырылған қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық жағдайын, сондай – ақ оның шаруашылық қызметінің нәтижелерін және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарының (бұдан әрі - "ҚЕХС") талаптарына сәйкес көрсетілген күні аяқталған жылдағы ақша қаражатының қозғалысын анық көрсетеді.

Пікір білдіру үшін негіз

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (бұдан әрі – "МСА") сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің жауапкершілігіміз төменде біздің есептің "шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті үшін аудитордың жауапкершілігі" бөлімінде сипатталған. Біз бухгалтерлер үшін халықаралық Этика стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлерінің этика кодексіне (бұдан әрі – "СМСЭБ Кодексі") және Қазақстан Республикасындағы шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне қолданылатын этикалық талаптарға сәйкес топқа қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз осы талаптарға және СМСЭБ кодексіне сәйкес өзге де этикалық міндеттерді орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікіріміздің негізін құрайтын жеткілікті және дұрыс екеніне сенімдіміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері-бұл біздің кәсіби пікіріміз бойынша есепті кезеңдегі шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды мәселелер. Бұл мәселелер тұтастай алғанда шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті аясында және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылды. Біз бұл мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Біз есепте хабарлау қажет келесі негізгі сұрақты анықтадық:

Негізгі құралдардың қызмет ету мерзімі

Тәуекел негізгі құралдардың баланстық құны және амортизация бойынша шығыстар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің және кірістер мен шығыстар және басқа жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есептің маңызды баптарын құрайды. Біз негізгі құралдардың қызмет ету мерзімін анықтауды маңызды тәуекел ретінде қарастырамыз, өйткені қызмет ету мерзімін (өндірістік жабдықтың қуатын) және амортизация кезеңін анықтау процесі негізінен басшылықтың пікіріне ұшырайды.

Аудиттің негізгі мәселелері, жалғасы

Біздің шараларымыз осы саладағы аудиторлық рәсімдеріміз мыналарды қамтыды:
Бақылау процедураларын негізгі құралдардың қызмет ету мерзімдерін анықтау және амортизацияны есептеу процесін түсінуге қол жеткізу;

Негізгі құралдарға қатысты қолданылатын есеп саясатын талдау;

Негізгі құралдардың қызмет ету мерзімдерін талдау, амортизацияны есептеудің дұрыстығын тексеру, сондай-ақ таңдалған позициялар бойынша техникалық мамандардан сұрау;

Есепті күнге негізгі құралдар құнының құнсыздану белгілерінің болмауына қатысты топ басшылығының пайымдауларын бағалау;

Негізгі құралдарға қатысты ақпараттың толық ашылуын тексеру.

Басқа да мәліметтер

Топтың 2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы қаржылық есептілігін басқа аудитор тексерді, ол 2022 жылдың 30 сәуірінде өзгертілмеген пікір білдірді.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың шоғырландырылған қаржылық есептілігі үшін жауапкершілігі.

Топ басшылығы ҚЕХС сәйкес осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауға және дұрыс ұсынуға, сондай-ақ Топ басшылығы жосықсыз әрекеттерден немесе қателіктерден туындаған елеулі бұрмаланулардан тұратын шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесін қамтамасыз етуге жауапты болады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық топтың өз қызметін үздіксіздік негізінде жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашуға және басшылықтың Топты таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниеті болған жағдайларды қоспағанда, Қызметтің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есептілік жасауға жауапты болады қызметті жоюдан немесе тоқтатудан басқа нақты балама жоқ.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау процесін бақылауға жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті үшін аудитордың жауапкершілігі

Біздің аудиттің мақсаты-шоғырландырылған қаржылық есептілікте тұтастай алғанда жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмаланулар болмайтынына жеткілікті сенімділік алу және біздің пікірімізді қамтитын тәуелсіз аудиторлардың есебін шығару. Жеткілікті сенімділік-бұл сенімділіктің жоғары деңгейі, бірақ ХАА-ға сәйкес жүргізілген аудит, егер олар бар болса, әрдайым елеулі бұрмалануларды анықтайтынына кепілдік бермейді. Бұрмаланулар жосықсыз әрекеттер немесе қателер салдарынан туындауы мүмкін және егер олар басқалардан бөлек немесе жиынтықта осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын шоғырландырылған қаржылық есептілікті пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін болса, олар елеулі болып саналады.

ХАА сәйкес біздің аудит шеңберінде біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және аудитті жоспарлау мен жүргізу кезінде кәсіби скептицизм қағидатын басшылыққа аламыз. Біз және де:

Жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер нәтижесінде шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтаймыз және бағалаймыз, осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және жүргіземіз, және біздің пікірімізді білдіру үшін жеткілікті және тиісті

аудиторлық дәлелдер аламыз. Жосықсыз әрекеттер салдарынан туындаған елеулі бұрмалануды анықтамау қаупі қателік нәтижесінде елеулі бұрмалануды анықтамау қаупімен салыстырғанда анағұрлым жоғары болып табылады, өйткені жосықсыз әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізіп жіберу, ақпаратты бұрмаланған түрде ұсыну немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өту әрекеттерін қамтуы мүмкін.

Қазіргі жағдайда қолайлы аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында аудит процесінде пайдалану үшін ішкі бақылау жүйесін зерттейміз, бірақ топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес. Біз қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаудың дұрыстығын және басшылық дайындаған тиісті ақпаратты ашуды бағалаймыз.

Біз басшылықтың Қызметтің үздіксіздігі принципін қолданудың заңдылығы туралы және алынған аудиторлық дәлелдерге сүйене отырып, нәтижесінде топтың үздіксіздік негізінде өз қызметін жалғастыру қабілетіне айтарлықтай күмән туындауы мүмкін оқиғаларға байланысты айтарлықтай белгісіздік бар-жоғы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деп санасақ, біз аудиторлық есепте шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі тиісті ескертулерге назар аударуымыз керек немесе дұрыс ашылмаған жағдайда пікірді өзгертуіміз керек. Біздің қорытындыларымыз есеп беру күніне алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе жағдайлар топтың сабақтастық негізінде өз қызметін жалғастыру қабілетіне әсер етуі мүмкін.

Ақпаратты ашуды қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептіліктің жалпы көрінісін, құрылымы мен мазмұнын, сондай-ақ оның негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды ұсынудың дұрыстығын қамтамасыз етуді бағалаймыз. Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін ұйымдардың немесе топ ішіндегі қызметтің қаржылық ақпаратына қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Біз топты басқаруға, бақылауға және аудит жүргізуге жауаптымыз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін жалғыз жауаптымыз.

Біз топты басқаруға жауапты тұлғаларды аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит барысында анықталған елеулі аудиторлық ескертулер, оның ішінде ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері туралы хабардар етеміз. Біз сондай – ақ топты басқаруға жауапты адамдарға аудиторлық Тәуелсіздікке қатысты барлық қолданылатын этикалық талаптарды сақтауымыз туралы мәлімдеме береміз және оларды аудиторлардың тәуелсіздігіне негізді түрде әсер ететін деп санауға болатын барлық мәселелер туралы, ал қажет болған жағдайда қабылданған сақтық шаралары туралы хабардар етеміз.

Топты басқаруға жауапты тұлғаларға ұсынылған сұрақтардың ішінен біз ағымдағы кезеңдегі шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудиті үшін ең маңыздыларын бөліп көрсетеміз, сондықтан аудиттің негізгі мәселелері болып табылады. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есепте, егер заңнамалық талаптарға тыйым салынбаса немесе өте сирек жағдайларда, егер қандай да бір мәселе біздің есепте оның ашылуына қоғамдық қызығушылықтан асып түсетін жағымсыз салдарға байланысты көрсетілмеуі керек екенін түсінетін болсақ, ашамыз.

Бекітемін

Серик Кожикенов

Жоба жетекшісі

Аудитор, біліктілік куәлігі 2003 жылғы 24 желтоқсандағы № 0000557

Атқарушы директор

ТОО «Moore Kazakhstan»

--- мамыр 2023

Анастасия Куликова

Жоба менеджері

**КІРІСТЕР МЕН ШЫҒЫНДАР ЖӘНЕ БАСҚА ДА ЖИЫНТЫҚ КІРІСТЕР ТУРАЛЫ
ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП**

Мың теңгемен	Ескерт	2022	2021
Сатудан түскен табыс	4	75,626,462	66,854,736
Сату құны	5	(47,606,167)	(54,428,880)
Жалпы табыс		28,020,295	12,425,856
Іске асыру шығындары	6	(4,462,301)	(2,231,183)
Жалпы әкімшілік шығыстар	7	(8,815,292)	(6,192,922)
Басқа операциялық кіріс	8(a)	2,078,117	2,380,493
Басқа операциялық шығын	8(б)	(4,940,199)	(1,555,699)
Операциялық кіріс		11,880,620	4,826,545
Қаржылық шығындар (таза)	9	(2,233,471)	(2,116,089)
Қауысдастырылған кәсіпорынның табыс үлесі	14	199,042	588,059
Салық салғанға дейінгі табыс		9,846,191	3,298,515
Табыс салығы бойынша шығыстар	10(a)	(3,105,050)	(721,215)
Жылдық таза табыс		6,741,141	2,577,300
Салықтан кейінгі жылдағы басқа да жиынтық кіріс (залал.)			
Пайда мен шығын туралы есепте қайта жіктелуі мүмкін баптар			
Аударма айырмашылығы		2,083,592	1,124,853
Пайда мен шығын туралы есепте қайта жіктелмейтін бастап			
Қызметкерлерге сыйақы бойынша актуарлық кіріс (шығыс), табыс салығын шегерген кезде	23	17,953	(1,890)
Жылдық басқа да жиынтық табыс		2,101,545	1,122,963
Жылдық жиынтық табыс		8,842,686	3,700,263
Акцияға келетін негізгі және таратылған пайдаға теңге	20(r)	3,288	1,257

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ ЖӨНІНДЕГІ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескерт.	2022	2021
Активтер			
Негізгі қорлар			
Негізгі құралдар	11	83,293,172	72,702,135
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	12(a)	223,220	330,379
Материалдық емес активтер	13	2,829,790	2,243,663
Қауымдасқан Компанияға инвестициялар	14	2,040,046	1,717,727
Кейінге қалтырылған салық активтері	10(б)	47,341	123,553
Басқа да ұзақ мерзімдегі активтер	15	118,210	434,823
		88,551,779	77,552,280
Ағысдағы активтер			
Тауарлық-материалдық қорлар	16	56,389,076	41,052,694
ҚҚС және өтуге салынатын өзге де салықтар	17	8,797,108	5,238,090
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		206,473	324,175
Сауда және басқа дебиторлық берешек	18	22,211,130	22,243,999
Ақшалай қаражат	19	4,640,992	6,582,036
		92,244,779	75,440,994
Жалпы активтер		180,796,558	152,993,274
КАПИТАЛ және міндеттемелер			
Капитал және резервтер			
Акционерлік капитал	20(a)	159,988	159,988
Қосымша төленген капитал	20(б)	1,282,401	1,282,401
Презентация валютасына аударуға арналған резервтер		12,865,912	10,782,320
Басқа да резервтер		(26,568)	(44,521)
Бөлінбеген пайда		33,596,797	28,398,769
		47,878,530	40,578,957
Ұзақ мерзімді міндеттемелер жиынтығы			
Қарыздар	21	8,944,368	10,199,975
Ережелер	22	1,342,233	902,075
Кейінге қалтырылған салық міндеттемесі	10(б)	5,330,846	4,782,223
Жалдау міндеттемелері	12(б)	115,283	155,887
Қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттемелер	23	127,256	163,343
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек	25	2,708	45,683
		15,862,694	16,249,186
Ағымдағы міндеттемелер			
ҚАРЫЗДАР	21	24,582,648	31,375,067
Төлеуге жататын дивидендтер	20(в)	546,819	166,308
Жалдау міндеттемері	12(б)	65,857	111,283
Қысқа мерзімді резервтер		42,361	–
Қызметкерлерге сыйақы төлеу бойынша қысқа мерзімді міндеттемелер	23	29,579	25,919
Төлеуге жататын табыс салығы		29,016	–
Төлеуге жататын басқа да салықтар	24	841,854	63,576
Сауда және басқа кредиторлық берешек	25	80,549,340	63,473,594
Алынған аванстар	26	10,367,860	949,384
		117,055,334	96,165,131
Жалпы міндеттемелер		132,918,028	112,414,317
Капитал мен міндеттемелер жиынтығы		180,796,558	152,993,274

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

Мың тенгемен	Прим.	2022	2021
Операациялық қызметтер			
Сатып алушылардан қаражат алу		85,960,147	54,395,410
Өзге де түсімдер		122,497	295,738
Бюджеттен ҚҚС өтеу		3,525,983	5,005,875
Алынған пайыздар		–	75
Жабдықтаушыларға төленген ақшалай қаражат		(42,080,683)	(29,775,290)
Қызметкерлерге төленетін қолма-қол ақша		(8,050,997)	(6,207,768)
Бюджетпен есеп айырысу		(7,875,030)	(3,967,412)
Төленген табыс салығы		(2,675,788)	(1,077,265)
Төленген пайыздар	21	(984,501)	(1,052,763)
Өзге де төлемдер		(3,320,065)	(2,782,817)
Операациялық қызметтен түскен ақша қаражатының таза түсімі		24,621,563	14,833,783
Инвестициялық қызмет			
Негізгі құралдарды сатудан түскен түсімдер	11	19,011	17,857
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді сатып алу	11,13	(14,960,124)	(12,122,588)
Шектелген қолма-қол ақшаны көбейту (азайту.)		35,693	(1,078)
Басқа төлемдер		(1,544)	–
Инвестициялық қызметте ақша қаражатының таза түсімі (жұмсалуды)		(14,906,964)	(12,105,809)
Қаржылық қызмет			
Несие түсімдері	21	59,134,949	43,891,167
Қарыздарды өтеу	21	(70,586,870)	(42,175,700)
Жалдау төлемдері	12(б)	(107,800)	(116,800)
Меншік иелеріне төленетін дивидендтер	20(в)	(1,172,103)	(1,312,640)
Қаржылық қызметте ақша қаражатының таза түсімі (жұмсалуды)		(12,731,824)	286,027
Ақшалай қаражаттың таза (азаюы) өсуі		(3,017,225)	3,014,001
Валюта бағамының өзгеруінің қолма-қол ақшаға әсері		1,076,181	244,328
Жыл басындағы ақша қаражаты		6,582,036	3,323,707
Жыл соңындағы ақша қаражаты	19	4,640,992	6,582,036
Қолма-қол ақшасыз операациялық			

2022 жылы Societe Generale корпоративтік және инвестициялық банкинг несиелік желісі бойынша несиені сатып алушы дебиторлық берешекке қарсы 1 418 729 мың теңге сомасында төледі.

Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп

Мың теңгемен	Ескер	Жарғылық капитал	Қосымша төленген капитал	Курстық айырмашылық ары бойынша резерв	Басқа резервтер	Бөлінбеген пайда	Жалпы жиынтығы
2021 жылға 1 қаңтарға		159,988	1,282,401	9,657,467	(42,631)	27,257,212	38,314,437
Бір жылдағы пайда		–	–	–	–	2,577,300	2,577,300
Өзге жиынтық кіріс		–	–	1,124,853	(1,890)	–	1,122,963
Дивидендтер (Ескертпе)	20(в)	–	–	–	–	(1,435,743)	(1,435,743)
2021 жылғы 31 желтоқсанға		159,988	1,282,401	10,782,320	(44,521)	28,398,769	40,578,957
Жылдағы таза табыс		–	–	–	–	6,741,141	6,741,141
Өзге жиынтық пайдасы		–	–	2,083,592	17,953	–	2,101,545
Дивидендтер (Ескертпе)	20(в)	–	–	–	–	(1,543,113)	(1,543,113)
2022 жылғы 31 желтоқсанға		159,988	1,282,401	12,865,912	(26,568)	33,596,797	47,878,530

Президент

Қаржы директоры

А.Т. Мамүтова

С. Б Серикпаев

ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. Жалпы ақпарат

(а) Ұйымдастыру және іс-шаралар

«Өскемен титан-магний комбинаты» АҚ (бұдан әрі – «Компания») Қазақстан Республикасында тіркелген акционерлік қоғам болып табылады.

Қоғамның бас кеңсесі тіркелген және орналасқан мекенжайы: Қазақстан, 070017, Өскемен қ., көш. Бағдат Шаяхметов, 1/1 ғимарат.

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікке Компания мен оның еншілес ұйымдары («Топ») кіреді. Компанияның еншілес ұйымдарының тізімін 30-ескертпеден қараңыз. Топтың түпкілікті бақылаушы тарапы SPECIALTY METALS HOLDING COMPANY-нің басқарушы директоры Йохан Дюмон мырза болып табылады.

Топтың негізгі қызметі:

- авиация өнеркәсібінде және басқа салаларда қолдану үшін жоғары сапалы титан губкасын, титан құймаларын және Mg-90 маркалы магний өндіру;

- ильменит өндіру.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топта 2 281 адам жұмыс істеді (2021: 2 064 адам).

(б) Қазақстанда кәсіпкерлікті жүргізудің шарттары

Топтың қызметі негізінен Қазақстанда орналасқан. Демек, Топ Қазақстандағы бизнесті жүргізуге тән экономикалық, саяси және әлеуметтік тәуекелдер болып табылатын елдік тәуекелге ұшырайды. Бұл тәуекелдерге мемлекеттік саясаттан, экономикалық жағдайлардан, салықтық және заңдық жүктемелерден немесе өзгерістерден, валюта бағамының ауытқуынан және келісім-шарттық құқықтардың орындалуынан туындайтын мәселелер жатады.

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілік басшылықтың Қазақстандағы экономикалық жағдайлардың Топтың қызметі мен қаржылық жағдайына әсерін бағалауын көрсетеді. Болашақ экономикалық жағдайлар басшылықтың бағалауынан өзгеше болуы мүмкін.

2. Қаржылық есеп беруді құру негіздері

(а) ХҚЕС сәйкестігі туралы мәлімдеме

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілік Халықаралық бухгалтерлік есеп стандарттары жөніндегі кеңес («IASB») шығарған Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») және Қаржылық есептілікті түсіндіру жөніндегі халықаралық комитет («IFRS») шығарған түсіндірмелерге сәйкес дайындалған.) IASB.

(б) Үздіксіздік принципі

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың ағымдағы міндеттемелері ағымдағы активтерінен 24 810 555 мың теңгеге асып түсті. Осы күнгі жағдай бойынша ағымдағы міндеттемелерге негізінен УКТМРі еншілес ұйымының шикізат жеткізушілеріне саудалық кредиторлық берешегі кіреді. Еншілес кәсіпорын шикізат жеткізушілерінен төлем мерзімін ұзарту туралы хаттар алды.

Алынған төлемдерді кейінге қалдыруды, Топтың кірістілігін және оң операциялық ақша ағындарын ескере отырып, басшылық Топтың күтілетін ақша ағындары талаптарын қанағаттандыру үшін қажетті қаржыландыру бар деп есептейді. Топ өнімдерінің болжамды бағасын талдаудан кейін өндіріс деңгейі, қарыздар мен капитал бойынша міндеттемелерді өтеу, сондай-ақ дайын өнім бағасының төмендеуі, операциялық және бірделі шығындардың артуы сияқты ықтимал жағымсыз әсерлерді бағалау, басшылық Топтың болжамды мерзімде қызметін жалғастыру үшін жеткілікті ресурстарға ие деп санайды. келешек. Тиісінше, Топ өзінің шоғырландырылған қаржылық есептілігін жасау кезінде үздіксіз қызмет ету қағидатын қолдануды жалғастыруда.

(в) Өлшем негіздері

Бұл шоғырландырылған қаржылық есептілік тарихи құн принципіне сәйкес жасалған.

(г) Шоғырландыру негізі

Шоғырландырылған қаржылық есептілік Топтың 2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын және 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы Топтың қаржылық нәтижелерін көрсетеді.

Еншілес ұйымдар-бұл топтың бақылауындағы кәсіпорындар. Бақылау, егер топ осы кәсіпорынды басқаруға қатысудан алынған кірістерге едәуір әсер ететін кәсіпорын қызметінің түрлерін тікелей немесе жанама басқаруға құқылы болса, жүзеге асырылады. Еншілес кәсіпорындардың қаржылық есептілігі бақылау топқа өткен күннен бастап шоғырландырылады және бақылаудың нақты жоғалған күнінен бастап шоғырландыруды тоқтатады. Топ кәсіпорынды бақылауды тоқтатқан кезде, сол кәсіпорындағы қалған меншік үлесі кірістер мен шығыстарға қатысты баланстық құнын түзете отырып, оның әділ құнына дейін қайта бағаланады. Әділ құн қауымдастырылған компания, бірлескен кәсіпорын немесе қаржы активі ретінде ұсталатын үлесті кейіннен есепке алу мақсаттары үшін бастапқы баланстық құн үшін қабылданады. Сонымен қатар, мұндай кәсіпорынға қатысты бұрын басқа жиынтық кірісте танылған кез келген сомалар топ тиісті активтерді немесе міндеттемелерді тікелей сатқандай есепке алынады. Мұндай көрініс бұрын басқа жиынтық кірісте танылған сомалар кірістер мен шығыстарға қатысты екенін білдіруі мүмкін.

Еншілес ұйымдардың қаржылық есептілігі дәйекті есеп саясатына сәйкес Қоғамның қаржылық есептілігімен бірдей есепті жылға дайындалады. Барлық топ ішіндегі шоттар мен операциялар, оның ішінде топ ішіндегі операциялардан жүзеге асырылмаған кірістер толығымен жойылады. Іске асырылмаған залалдар құнсыздану белгілері болмаған жағдайда ғана жойылуын қоспағанда, іске асырылмаған кірістер сияқты жойылады.

(д) функционалдық және ұсыну валютасы

Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы қазақстандық теңгеде («теңге») жұмыс істейтін «Сәтбаев тау-кен байыту кәсіпорны» ЖШС еншілес ұйымын қоспағанда, Топтың әрбір шоғырландырылған ұйымының функционалдық валютасы АҚШ доллары болып табылады. Топтың ұсыну валютасы Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы, қазақстандық теңге («теңге») болып табылады.

(е) Жаңа стандарттар мен түсіндірмелерді қабылдау

Осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде Топ 2022 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енетін келесі стандарттарды қолданды:

- Қаржылық есептілікті дайындаудың тұжырымдамалық негізі (3 ХҚЕС-қа түзетулер);
- 2021 жылдың 30 маусымынан кейін COVID-19 бойынша жалға алу төлемдері (IAS 16 түзету);
- Негізгі құралдар: мақсатты пайдалану алдындағы табыс (16 IAS түзетулері);
- Ауыр келісімшарттар – келісім-шартты орындау құны (IAS 37 түзетулер);
- ХҚЕС 2018-2020 жыл сайынғы жақсартулар.

(ж) Әлі қабылданбаған жаңа стандарттар мен түсіндірмелер

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде Топ жаңа жарияланған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе оларға түзетулерді ерте қабылдаған жоқ. Бұл стандарттар мен түсіндірмелер ағымдағы немесе болашақ кезеңдерге немесе болашақ күтілетін операцияларға елеулі әсер етеді деп күтілмейді.

(з) Бағалаулар мен жорамалдарды пайдалану

Осы қаржылық есептілікті ХҚЕС сәйкес дайындау кезінде Топ басшылығы активтер мен міндеттемелерді тануға және шартты активтер мен міндеттемелерді ашуға қатысты пайымдаулар, жорамалдар мен бағалаулар жасайды. Пайымдау басшылықтың алдыңғы тәжірибеге қатысты белгілі бір фактілер мен жағдайлар туралы біліміне негізделген. Нақты нәтижелер осы бағалаулардан өзгеше болуы мүмкін.

Болжамдар мен олардың негізінде жасалған бағалаулар оларды өзгерту қажеттілігіне үнемі қайта қаралады. Бухгалтерлік бағалаулардағы өзгерістер бағалаулар қайта қаралған есепті кезеңде және осы өзгерістер әсер еткен барлық келесі кезеңдерде мойындалады.

Келесі ескертпелер, атап айтқанда, белгісіздікті бағалауды талап ететін негізгі салалар және қаржылық есептілікте танылған сомаларға неғұрлым елеулі әсер ететін есеп саясатын қолдану процесінде жасалған ең маңызды пайымдаулар туралы ақпаратты береді. Дегенмен, егер басқаша

көрсетілмесе, басшылық келесі 12 ай ішінде осы факторлар әсер еткен активтер мен міндеттемелер құнының мүмкін болатын ауқымда елеулі өзгеруін күтпейді.

- 10-ескертпе - Табыс салығы. Басшылық салық органдарымен тексеруге болатын салық міндеттемелерінің толықтығына және уақытша айырмашылықтарды жою мерзіміне баға берді;
- 11-ескертпе – Негізгі құралдар. Бағалау активтердің пайдалы қызмет мерзімін анықтау кезінде жасалды;
- 12-ескертпе – Жалға алу. Басшылық жалға алу мерзімін ұзарту құқығын және қарыз алудың қосымша мөлшерлемесін ескере отырып, күтілетін жалдау мерзімін бағалауды жасады;
- 13-ескертпе – Материалдық емес активтер. Бағалау активтердің пайдалы қызмет мерзімін анықтау кезінде жасалды;
- 16-ескертпе – Түгендеу. Бағалау өтімді емес тауарлы-материалдық қорларға арналған резервтерге қатысты жасалады;
- 18-ескертпе – Сауда және басқа дебиторлық берешек. Басшылық күтілетін несиелік шығындарға қатысты бағалау жасады;
- Ескерту 22 – Ережелер. Болжалды болашақ ақша ағындарына және тәуекелсіз дисконттау мөлшерлемесіне негізделген провизиялардың әділ құнын бағалау жүргізіледі;
- 23-ескертпе – Қызметкерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелер. Бағалау сыйақысы белгіленген міндеттеменің әділ құнына жасалады;
- 27-ескертпе – Қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаттары мен саясаты. Әділ құнның талдауы болашақ ақша ағындары мен дисконттау мөлшерлемелерін бағалауға негізделген;
- 28-ескертпе – Шартты және ықтимал міндеттемелер. Бұл ақпаратты ашу басшылықтан міндеттемелерді бағалауды және ақша қаражатының болашақта шығу ықтималдығын анықтауды талап етеді.

(и) Салыстырмалы деректер

Жыл ішінде қаржылық есептілікті ұсыну пішімі өзгерген кезде салыстырмалы ақпаратқа оны ұсынудың жаңа форматына сәйкес келтіру үшін тиісті түзетулер енгізіледі. Салыстырмалы деректерге келесі өзгерістер енгізілді:

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте алынған аванстар мен төленетін дивидендтер сауда және басқа кредиторлық берешектерден бөлінеді.

• Басқа операциялық кірістер мен шығыстардағы бағамдық айырмашылықтар кірістер мен шығыстар және басқа да жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есепте таза негізде көрсетіледі.

3. Сегменттік есеп беру

Операциялық сегменттер кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын және кіріс әкелетін немесе шығындарға ұшырауы мүмкін жеке құрамдас бөліктер болып табылады. Сегменттің операциялық нәтижелерін бас операциялық директор жүйелі түрде қарап отырады және операциялық сегменттер үшін бөлек қаржылық ақпарат қолжетімді. Топты жедел басқарудың жоғары органының функцияларын Қоғамның Президенті жүзеге асырады.

Операциялық сегменттердің сипаттамасы

Топ келесі негізгі операциялық сегменттер шеңберінде жұмыс істейді:

- «Титан губка» сегменті;
- «Титан қорытпалары мен құймалар» сегменті;
- Басқалар: тұтастай алғанда Топ үшін маңызды емес басқа қызмет.

Факторларды басқару есеп беретін сегменттерді анықтау үшін пайдаланады

Топтың сегменттері әр түрлі қосылған құны бар өнімдерді шығаратын және әртүрлі тұтынушыларға бағытталған стратегиялық бизнес бөлімшелері болып табылады. Олар бөлек басқарылады, өйткені әрбір құрылымдық бөлімше өз нарығы мен өз технологияларын қажет етеді.

Операциялық сегменттерді бағалау

Компанияның Президенті ХҚЕС қаржылық есептілігіне сәйкес жалпы пайда негізінде әрбір сегменттің қызметін бағалайды.

Сегменттердің арасындағы өзара есеп айырысулар әрбір сегменттің өнімділігін бағалауға қосылады. Негізгі операциялық ұйымға ұсынылатын үшінші тұлғаларға сату туралы ақпарат кірістер мен шығыстар және басқа да жиынтық кірістер туралы шоғырландырылған есептілікті жасау кезінде пайдаланылатын бірдей бухгалтерлік есеп принциптері негізінде дайындалады.

Топ сегменттік активтер мен міндеттемелер туралы ақпаратты ұсынбайды, өйткені мұндай ақпарат бас операциялық ұйымға тексеру үшін үнемі ұсынылмайды.

2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін есеп беретін сегменттер бойынша сегмент ақпараты келесідей ұсынылған:

тыс. тенге	Титан кеуекті	Титано қорытпалары мен құймаларсплавы и слитки	Басқа	Сегменттер арасындағы алынып тасталынатын өзара есеп айырысулар	Жиынтығы
Түсім	42,525,041	32,752,427	348,994	–	75,626,462
Сегмент аралық түсім	13,256,756	–	–	(13,256,756)	–
Сегменттік түсім	55,781,797	32,752,427	348,994	(13,256,756)	75,626,462
Сату құны	(25,841,466)	(21,599,657)	(165,044)	–	(47,606,167)
Жалпы табыс	29,940,331	11,152,770	183,950	(13,256,756)	28,020,295
Өткізу бойынша шығыстар					(4,462,301)
Жалпы операциялық шығыстар					(8,815,292)
Басқа операциялық кірістер					2,078,117
Басқа операциялық шығыстар					(4,940,199)
Қаржылық шығыстар, таза					(2,233,471)
Қауысдасқан компанияның нәтижелеріндегі үлес					199,042
Салық салуға дейінгі кіріс					9,846,191
Табыс салығы бойынша шығыстар					(3,105,050)
Бір жылдық таза табыс					6,741,141
Негізгі құралдырдаың тозуы және материалдық емес активтердәі амортизациясы	(4,138,762)	(3,187,640)	(33,966)	–	(7,360,368)

2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін есепті сегменттер бойынша сегменттік ақпарат былайша берілген:

Мың теңгемен	Титан кеуекті	Титан қорытпалары мен құймалары	Басқа	Сегмент арасындағы алынып тасталынатын өзара есеп айырысулар	Жиынтығы
Өткізу бойынша кірістер	31,075,888	34,083,876	1,694,972	–	66,854,736
Сегментаралық түсім	14,384,191	–	–	(14,384,191)	–
Сегменттік түсім	45,460,079	34,083,876	1,694,972	(14,384,191)	66,854,736
Сату құны	(24,053,531)	(30,907,958)	532,609	–	(54,428,880)
Жалпы табыс	21,406,548	3,175,918	2,227,581	(14,384,191)	12,425,856
Өткізу бойынша шығыстар					(2,231,183)
Жалпы опеарациялық шығыстар					(6,192,922)
Басқа операциялық кірістер					2,380,493
Басқа операциялық шығыстар					(1,555,699)
Қаржылық шығыстар, таза					(2,116,089)
Қауысдасқан компанияның нәтижелеріндегі үлес					588,059
Салық салынғанға дейінгі пайда					3,298,515
Табыс салығы бойынша шығыстар					(721,215)
Бір жылдағы пайда					2,577,300
Негізгі құралдырдаың тозуы және материалдық емес активтердәі амортизациясы	(3,103,150)	(3,284,470)	(163,335)	–	(6,550,955)

Географиялық ақпарат

Төменде негізгі географиялық нарықтар бойынша сатып алушыларға сатудан түскен табыс туралы ақпарат берілген. Сатып алушылардың географиялық орналасуы олардың тіркелген елі бойынша анықталады.

Мың теңгемен	2022	2021
Корея	19,047,652	13,924,561
Франция	18,060,360	14,885,622
США	17,384,464	10,711,485
Китай	13,400,812	16,617,000
Қазақстан	2,034,920	657,400
Ұлыбритания	1,067,641	1,434,811
Швейцария	–	279,745
Басқа	4,630,613	8,344,112
	75,626,462	66,854,736

4. Сатудан түскен табыс

Мың теңгемен	2022	2021
Титан кеуекті	42,525,041	31,075,888
Титан құймалары	32,752,427	34,083,876
Магний Mg-90	–	1,281,637
Ванадий	113,366	220,323
Лигатура	235,628	193,012
	75,626,462	66,854,736

Топтың барлық кірістері белгілі бір уақытта танылады.

5. Сату құны

Мың теңгемен	2022	2021
Шикізат	16,577,143	21,946,253
Химиялық заттар, отын және басқа материалдар	11,495,993	8,149,112
Электр энергиясы	9,203,684	8,800,555
Жалақы және жалақы қорынан алынатын салықтар	7,795,132	6,348,443
Тозу және амортизация	5,288,572	5,513,453
Құймаларды дайындау жқніндегі қызметтер	4,859,552	5,453,976
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	726,658	478,860
Басқа шығыстар	391,570	532,875
Өндірістік шығыстар	56,338,304	57,223,527
Дайын өнім мен аяқталмаған өндірісті өзгерту	(8,732,137)	(2,794,647)
	47,606,167	54,428,880

6. Өткізу бойынша шығыстар

Мың теңгемен	2022	2021
Көлік шығындары	4,114,172	1,900,748
Орау шығындары	110,577	86,116
Кедендік экспорттық алымдар	38,758	38,741
Басқа шығыстар	198,794	205,578
	4,462,301	2,231,183

7. Жалпы әкімшілік шығыстар

Мың теңгемен	2022	2021
--------------	------	------

Жалақы және жалақы өорынан алынатын салықтар	2,804,132	2,233,381
:шінші тарап ұйымдарының қызметтері	1,210,577	1,210,952
Шарт талаптарын бұзған үшін айыррұлдар, өсімпұлдар, тұрақсыздар айыбы	1,181,769	78,714
Тозу және амортизация	1,068,664	780,730
Қаржылық көмек және әлеуметтік қолдау	362,878	354,175
Тауарлық-материалдық қорлар	301,756	227,823
Консультациялық және аудиторлық қызметтер	235,066	179,074
Табыс салығынан басқа салық шығыдары	254,138	160,659
Әссапар шығындары	178,683	51,383
Міндетті сақтандыру бойынша шығыстар	133,183	114,104
Материалдық көмек	128,694	74,200
Банктің қызметі	109,952	91,239
Электр энергиясы	70,590	66,763
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	82,842	33,816
Медициналық қызмет көрсету қызметтері	66,789	49,409
Әлеуметтік саланы ұсатуға арналған шығыстар	50,219	83,142
Қоршаған ортаны қорғау бойынша шығыстар	33,555	14,394
Байланыс қызметтері	22,096	14,507
Юасқа шығындар	519,709	374,457
	8,815,292	6,192,922

2022 жылы топ Prestwick Trading Limited алдындағы шикізатты жеткізу қарызын толық көлемде төледі. Берешек шартта белгіленген мерзімнен кеш өтелгендіктен, өндіріп алуға және өтеуге есептелген тұрақсыздық айыбы 1,132,578 мың теңгені құрады.

8. Басқа операциялық кірістер мен шығыстар

(а) Операциялық кірістер

Мың теңгемен	2022	2021
Материалдарды сатудан және қызметтер көрсетуден түсетін табыс	1,171,545	658,272
Жалға алу	701,353	438,105
Негәзгә құралдардың шығуынан түсетін кіріс	19,011	18,688
Бағамдық айырмашылықтан түскен табыс	–	54,132
Титан сынықтарын сатудае түскен табыс	–	923,913
Басқа кірістер	186,208	287,383
	2,078,117	2,380,493

(б) Операциялық шығыстар

Мың теңгемен	2022	2021
Негізгі құралдардан шығуынан болған шығын	1,566,067	350,419
Актвитердің құнсыздануынан болған залал	1,516,718	–
Материалдарды сату мен қызмет көрсетудің өзіндік құны	705,308	529,297
Жалға алу	206,032	–
Бағасдық айырмашылықтан шығын	20,664	–
Сатылған титан сынықтарының құны	–	47,302
Басқа шығындар	925,410	628,681
	4,940,199	1,555,699

9. Қаржылық шығындар, таза

Мың теңгемен	2022	2021
Сыйақылар бойынша кірістер	11,809	3,281
Пайыздар бойынша шығыстар		
- Societe Generale несие желісі	(1,086,328)	(819,244)
- Қазақстанның даму банкі	(984,605)	(1,052,155)

- Banque Cantonale Vaudoise несие желісі	(62,526)	(162,002)
Дисконтталған құнның амортизациясы:		
- қалпына келтіруге арналған резерв	(76,857)	(46,181)
- қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттемелер	(15,736)	(5,806)
- жалдау міндеттемелері	(11,630)	(17,268)
- Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек	(7,598)	(16,714)
	(2,233,471)	(2,116,089)

10. Табыс салығы

(a) Табыс салығы бойынша шығыстар

Табыс салығы бойынша шығыстардың негізгі компоненттері:

Мың теңгемен	2022	2021
Корпоративтік табыс салығы – ағысдағы кезең	2,832,648	1,048,320
Корпоративтік табыс салығы - алдыңғы кезеңдер	(5,918)	87,905
Уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және қалпына келуі	278,320	(415,010)
Табыс салығы бойынша шығыстар	3,105,050	721,215

Салық заңнамасында белгіленген мөлшерлеме бойынша салық салуға дейінгі бухгалтерлік табысқа қолданылатын табыс салығын және табыс салығының тиімді мөлшерлемесі бойынша табыс салығы бойынша шығыстарды салыстыру төменде келтірілген:

Мың теңгемен	2022	2021
Салық салуға дейінгі кіріс	9,846,191	3,298,515
Табыс салығының мөлшерлемесі	20.0%	20.0%
Қолданылатын мөлшерлеме бойынша есептелген табыс салығы	1,969,238	659,703
Корпоративтік табыс салығы – алдыңғы кезеңдер	(5,918)	87,905
Қауымдастырылған компанияның салық салыынбайтын пайдасындағы үлесі	(40,190)	(117,612)
Шегерілмейтін шығындар	1,181,920	91,219
Табыс салығы бойынша шығыстар	3,105,050	721,215
Табыс салығының тиімді мөлшерлемесі	31.5%	21.9%

(б) Кейінге қалдырылған салық активі

Қаржылық есептілікте көрсетілген кейінге қалдырылған салық активтерінің (міндеттемелерінің) сомалары:

Мың теңгемен	2022	2021
Негізгі құралдар	(6,360,190)	(5,387,001)
Жалдау активтері мен міндеттемелері	(8,416)	(12,805)
Тауар-материалдық қорларға резерв	562,534	316,515
Дебиторлық берешек	43,740	39,043
Толенетін пайыздар	485	536
Қалпына келтіруге арналған резерв	268,447	180,415
Қызметкерлердің сыйақылары бойынша міндеттемелер	31,367	37,852
Төлеуге салынатын салықтар	44,173	72,522
Демалыс резерві	134,355	94,253
	(5,283,505)	(4,658,670)
Кейінге қалдырылған салық активі	47,341	123,553
Кейінге қалдырылған салық міндеттемесі	(5,330,846)	(4,782,223)

Қаржылық есептілікті кейінге қалдырылған салық активінің қозғалысы

Мың теңгемен	2022	2021
1 қаңтарға	(4,658,670)	(5,073,680)

Кірістерге (шығыстарға) жатқызылды	(278,320)	415,010
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	(346,515)	–
31 қаңтарға	(5,283,505)	(4,658,670)

11. Негізгі құралдар

Мың теңгемен	Земля	Здания и сооружения	Машины и оборудование	Транспортные средства	Незавершенное строительство	Итого
31 желтоқсан 2020 жыл	1,156,863	16,626,662	29,949,936	2,964,283	18,171,892	68,869,636
Құны	1,156,863	23,678,832	81,570,816	5,467,893	18,227,297	130,101,701
Тозу	–	(7,052,170)	(51,620,880)	(2,503,610)	–	(61,176,660)
Құнсыздану	–	–	–	–	(55,405)	(55,405)
Түсім	7,172	753,995	1,315,464	246,410	10,522,257	12,845,298
Ішкі қозғалыс	–	1,655,517	2,270,086	11,337	(3,936,940)	–
Есептік бағалаудағы өзгерістер шығу	(15,298)	(341,297)	(804,486)	(70,870)	(175,434)	(1,407,385)
Шығу бойынша тозу	–	3,719	803,796	47,326	–	854,841
Тозуды есептеу	–	(1,259,987)	(4,639,251)	(506,099)	–	(6,405,337)
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	29,228	515,154	959,171	63,193	(3,661,987)	(2,095,241)
31 желтоқсан 2021 жыл	1,177,965	17,994,086	29,854,716	2,755,580	20,919,788	72,702,135
Құны	1,177,965	26,419,747	86,588,581	5,787,706	20,976,637	140,950,636
Тозу	–	(8,425,661)	(56,733,865)	(3,032,126)	–	(68,191,652)
Құнсыздану	–	–	–	–	(56,849)	(56,849)
Түсім	–	799,074	2,843,154	1,037,564	9,557,871	14,237,663
Ішкі қозғалыс	–	5,584,108	3,059,253	452,614	(9,095,975)	–
Шығу	–	(24)	(5,546,270)	(68,420)	–	(5,614,714)
Шығу бойынша тозу	–	22	4,269,165	35,607	–	4,304,794
Тозуды есептеу	–	(1,072,908)	(5,215,416)	(650,054)	–	(6,938,378)
Есептілік валютасына қайта есептеудің	82,554	1,352,535	2,078,315	201,825	886,443	4,601,672
31 желтоқсан 2022 жыл	1,260,519	24,656,893	31,342,917	3,764,716	22,268,127	83,293,172
Құны	1,260,519	34,683,583	92,174,418	7,613,219	22,329,056	158,060,795
Тозу	–	(10,026,690)	(60,831,501)	(3,848,503)	–	(74,706,694)
Құнсыздану	–	–	–	–	(60,929)	(60,929)

Аяқталмаған құрылыс 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ғимараттарды, құрылыстар мен жабдықтарды қайта құру және жөндеу жұмыстарын білдіреді. Жұмыс аяқталғаннан кейін бұл активтер "ғимараттар мен құрылыстар" және "машиналар мен жабдықтар" санаттарына ауыстырылады.

Кепілмен қамтамасыз ету.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша №14 цех және оған қатысты теңгерімдік құны 9,132,664 мың теңге болатын титан құймалары мен қорытпаларын өндіру жөніндегі жабдық (2021: 8,774,139 мың теңге) "Қазақстанның Даму Банкі" АҚ-дан топ алған қарыздар бойынша қамтамасыз ету ретінде кепілге берілді (21-ескертуді қараңыз). 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кепілге салынған мүлктің баланстық құнының ұлғаюы цех пен жабдықты жүргізілген жаңғыртумен байланысты.

Толығымен өзін-өзі сіңірген активтер 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толық амортизацияланған негізгі құралдардың құны 25,274,730 мың теңге (2021 жылғы 31 желтоқсан: 21,966,538 мың теңге).

12. Жалға алу

Топ кеңсе кеңістігін жалға алады. Жалдау әдетте белгілі бір кезеңдерге 12 ай немесе одан аз мерзімге жасалады, бірақ ұзартуға құқылы. Жалдау шартында жалға берушіге тиесілі жалға берілетін активтерге қатысты қорғау шараларын қоспағанда, ерекше шарттар (келісімдер) болмайды. Жалға алынған активтер қосалқы жалға берілмейді немесе кепіл ретінде пайдаланылмайды.

Жалдау бойынша міндеттемелер 12.3% мөлшерінде қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталған болашақ жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша көрсетіледі. 2024 жылдың соңына дейін күтілетін жалдау мерзімі.

(а) Пайдалану құқығы нысанындағы актив

Мың теңгемен	2022	2021
Құны		
1 қаңтарға	562,872	407,414
Түсім	–	145,264
шығу	(133,364)	–
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	36,813	10,194
31 желтоқсанға	466,321	562,872
Амортизация		
1 қаңтарға	232,493	105,726
Амортизацияны есептеу	130,128	117,839
Шығу	(133,364)	–
Есептілің валютасына есептеудің әсері	13,844	8,928
31 желтоқсанға	243,101	232,493
Баланстық құн	223,220	330,379

(б) Жалдау міндеттемелері

мың теңгемен	2022	2021
1 желтоқсаға	267,170	261,718
Түсім	–	145,264
Жеңілдік амортизациясы	11,630	17,268
Тқлемдере	(107,800)	(116,800)
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	10,140	(40,280)
31 желтоқсанға	181,140	267,170
Ұзақ мерзімді бөлім	115,283	155,887
Ағымдағы бөлім	65,857	111,283

13. Материалдық емес активтер

Мың теңгемен	Право на недропользование	Программное обеспечение	Итого
31 желтоқсан 2020 жыл	363,538	786,905	1,150,443
Құны	462,249	1,170,065	1,632,314

Амортизация	(98,711)	(383,160)	(481,871)
Түсім	–	1,127,665	1,127,665
Шығу	–	(4,916)	(4,916)
Шығу бойынша тозу	–	4,916	4,916
Амортизация	(14,445)	(131,173)	(145,618)
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	–	111,173	111,173
31 желтоқсан 2021 жыл	349,093	1,894,570	2,243,663
Құны	462,249	2,414,167	2,876,416
Амортизация	(113,156)	(519,597)	(632,753)
Түсім	–	722,461	722,461
Амортизация	(14,445)	(277,417)	(291,862)
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	–	155,528	155,528
31 желтоқсан 2022 жыл	334,648	2,495,142	2,829,790
Құны	462,249	3,331,168	3,793,417
Амортизация	(127,601)	(836,026)	(963,627)

14. Қауымдастырылған компанияға инвестициялар

Топ «ПОСУК Титаниум» ЖШС-не жарғылық капиталдағы меншік үлесі және осы компанияның Бақылау кеңесінде үш өкілдің біреуінің болуы есебінен елеулі әсер етеді.

	2022		2021	
	Иелік ету үлесі	Баланстық құны	Иелік ету үлесі	Баланстық құны
«ПОСУК Титаниум» ЖШС	38.31%	2,040,046	38.31%	1,717,727
		2,040,046		1,717,727

Төмендегі кестеде топтың қауымдастырылған компанияға салған инвестицияларының баланстық құнының өзгеруі көрсетілген:

мың теңге	2022	2021
1 қаңтарға	1,717,727	1,100,980
Қауымдасқан компанияның табыстарындағы үлесі	199,042	588,059
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	123,277	28,688
31 желтоқсанға	2,040,046	1,717,727

Қаржылық жағдай туралы ақпарат

мың теңге	2022	2021
АКТИВТЕР		
Айналымнан тыс активтер	18,272,825	17,248,238
Ағымдағы активтер	2,868,893	3,167,594
МІНДЕТТЕМЕЛЕР		
Ұзақ мерзімді міндеттемелер	(8,259,690)	(14,571,884)
Ағымдағы міндеттемелер	(7,556,925)	(1,360,192)
КАПИТАЛ	5,325,103	4,483,756
Иелік ету үлесі	38.31%	38.31%
Инвестициялардың баланстық құны	2,040,046	1,717,727

Кірістер мен шығыстар туралы ақпарат

мың теңге	2022	2021
Түсім	4,511,783	5,442,959
Үздіксіз қызметтен түскен пайда	526,789	1,517,093

Анықтама		
Әкімшілік шығыстар	(623,029)	(647,992)
Қаржылық шығыстар	(658,026)	(468,207)
Басқа кірістер, нетто	(75,519)	69,017
Табыс салығы бойынша шығыстар	179,587	(77,963)

15. Басқа да ұзақ мерзімді активтер

мың теңге	2022	2021
Пайдалануға шектелген депозиттер	78,209	42,516
Басқа да ұзақ мерзімді активтер құрамындағы қаржы құралдары	78,209	42,516
Айналымнан тыс активтер үшін берілген аванстар	40,001	392,307
	118,210	434,823

Пайдалануға шектелген депозиттер қалдықтарды көму полигондары мен шлам жинағыштардың астындағы жерлерді қалпына келтіру мақсатында қаражат жинауға арналған.

Негізгі құралдар үшін алдын-ала төлемдер негізінен қолда бар негізгі құралдарды жаңарту мақсатында жабдықты сатып алуға жатады.

16. Тауарлық-материалдық қорлар

мың теңге	2022	2021
Шикізат және материалдар	23,817,567	15,757,207
Аяқталмаған өндіріс	24,338,141	19,822,644
Дайын өнім	10,087,626	5,870,986
	58,243,334	41,450,837
Өтімді емес тауар-материалдық қорлар бойынша резервтер	(1,854,258)	(398,143)
	56,389,076	41,052,694

Өтімді емес тауар-материалдық қорлар бойынша сақтық қордың өзгеруі былайша ұсынылған:

мың теңге	2022	2021
1 қаңтарға	398,143	388,035
Есептелді	1,427,541	–
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	28,574	10,108
31 желтоқсанға	1,854,258	398,143

17. Өтеуге ҚҚС және өзге де салықтар

мың теңге	2022	2021
Өтеуге ҚҚС	8,563,744	5,039,479
Басқа салықтар бойынша артық төлем	233,364	198,611
	8,797,108	5,238,090

18. Сауда және басқа дебиторлық берешек

мың теңге	2022	2021
Саудалық дебиторлық берешек	18,603,782	19,843,630
Күтілетін кредиттік шығындар бойынша сақтық қоры	(218,701)	(204,056)
Дебиторлық берешек құрамындағы қаржы құралдары	18,385,081	19,639,574
Жеткізушілерге аванстар	3,487,762	2,128,031
Өтеуге кедендік алымдар	23,146	26,153
Басқа дебиторлық берешек	505,069	544,245
Берілген аванстардың құнсыздануы бойынша сақтық қор	(189,928)	(94,004)

	22,211,130	22,243,999
Күтілетін несиелік шығындар бойынша сақтық қордың өзгеруі келесідей:		
мың теңге	2022	2021
1 қаңтарға	204,056	199,117
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	14,645	4,939
31 желтоқсанға	218,701	204,056
Берілген күмәнді аванстар бойынша сақтық қордың өзгеруі былайша ұсынылған:		
мың теңге	2022	2021
1 қаңтарға	94,004	91,617
Есептелді	89,177	–
Есептілік валютасына қайта есептеудің әсері	6,747	2,387
31 желтоқсанға	189,928	94,004

19. Ақша қаражаттары

	2022	2021
мың теңге		
Банктік депозит	3,238,550	–
Ағымдағы банктік шоттардағы ақша қаражаттары	1,368,596	6,575,955
Кассадағы қолма-қол ақша	33,846	6,081
	4,640,992	6,582,036

2022 жылдың шілдесінде Топ банктік депозитті алып тастауға шектеусіз бір жыл өтеу мерзімімен ашты.

20. Капитал

(а) Акционерлік капитал

2022 және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығаруға рұқсат етілген және шығарылған жай акциялардың жалпы саны 1,942,380 акцияны құрайды. Шығарылған барлық жай акциялар толығымен төленді. Әрбір қарапайым акция бір дауыс беру құқығын береді.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шығаруға рұқсат етілген және шығарылған артықшылықты акциялардың жалпы саны 107,910 акцияны құрайды. Шығарылған барлық артықшылықты акциялар толығымен төленді.

	2022		2021	
	Акцияның саны	Құны, мың теңге	Акцияның саны	Құны, мың теңге
Жай акциялар (номиналды құны– бір акцияға 140 теңге)	971,190	135,967	971,190	135,967
Жай акциялар (номиналды құны– бір акцияға 20 теңге)	971,190	19,424	971,190	19,424
Артықшылықты акциялар (номиналды құны – бір акцияға 20 теңге)	107,910	2,158	107,910	2,158
Номиналды құны бойынша акционерлік капиталдың жиыны	2,050,290	157,549	2,050,290	157,549
Гиперинфляцияны түзету		2,439		2,439
Акционерлік капиталдың жиыны		159,988		159,988

Артықшылықты акциялар компания таратылған жағдайда қарапайым акцияларға қарағанда артықшылықты құқықтар береді. Артықшылықты акциялар өз иелеріне акционерлердің жалпы жиналыстарына дауыс беру құқығынсыз қатысу құқығын береді, тек компанияны қайта құру және тарату және артықшылықты акцияларды ұстаушылардың құқықтарын шектеу туралы шешімдер қабылданған жағдайларды қоспағанда.

Артықшылықты акциялар бойынша дивидендтер бір акцияға бес теңге мөлшерінде белгіленді. Артықшылықты акциялар бойынша дивидендтер жай акцияларды ұстаушыларға жарияланған сомадан төмен сомада жарияланбауға тиіс. Артықшылықты акциялар бойынша дивидендтер оларды төлеудің белгіленген мерзімі аяқталған сәттен бастап үш ай ішінде толық көлемде төленбеген жағдайда, артықшылықты акцияларды ұстаушыларға дивидендтер нақты төленгенге дейін дауыс беру құқығы беріледі.

Жай акцияларды ұстаушылардың құрылымы келесідей ұсынылды:

	2022	2021
	үлес, %	үлес, %
Specialty Metals Company	47%	47%
New Asia Investment Group Limited	10%	10%
MetalCapital Investments PTE. LTD	9%	9%
Metal Resource & Technology PTE. LTD	8%	8%
New Metal Investments PTE. LTD	8%	8%
Kolur Holding AG	7%	7%
Басқалар	11%	11%
	100%	100%

(б) Қосымша төленген капитал

Қосымша төленген капитал 1996 жылғы 28 қарашадағы №04/006-96 келісімшартының және 1997 жылғы 8 шілдедегі SPECIALTY METALS COMPANY мен Қазақстан Республикасының Үкіметі арасындағы №04/037-97 келісімшартының талаптарына сәйкес компанияның негізгі акционері болып табылатын SPECIALTY METALS COMPANY инвестициялаған қаражатты білдіреді.

(в) Дивидендтер

Төменде бір жыл ішінде жарияланған және төленген дивидендтер берілген:

	2022		2021	
	Жай акциялар	Артықшылық- ты акциялар	Жай акциялар	Артықшылық- ты акциялар
1 қаңтарға төленетін дивидендтер	113,145	53,163	3,862	40,167
Жыл ішінде жарияланған дивидендтер	1,456,785	86,328	1,359,666	76,077
Жыл ішінде төленген дивидендтер	(1,095,555)	(76,548)	(1,250,383)	(62,257)
Бағамдық айырмашылық	9,098	403	–	(824)
31 желтоқсанға төленетін дивидендтер	483,473	63,346	113,145	53,163

(г) Акцияға шаққандағы кіріс

Акцияға шаққандағы базалық кіріс жай акцияларды ұстаушыларға арналған бір жылдағы таза кірісті кезең ішінде айналымдағы жай акциялардың орташа өлшенген санына бөлу арқылы анықталады. Компанияда ықтимал сұйылту әсері бар жай акциялар жоқ, сондықтан акцияға шаққандағы сұйылтылған пайда акцияға шаққандағы негізгі пайдаға сәйкес келеді.

	2022	2021
Жай акциялардың иелеріне тиесілі бір жылдағы пайда, мың теңге	6,386,344	2,441,653
Артықшылықты акциялардың иелеріне тиесілі бір жылдағы пайда, мың теңге	354,797	135,647
Айналымдағы жай акциялардың орташа өлшенген саны	1,942,380	1,942,380
Айналымдағы артықшылықты акциялардың орташа өлшенген саны	107,910	107,910
Жай акцияға базалық және сұйылтылған кіріс, теңге	3,288	1,257
Артықшылықты акцияға базалық және сұйылтылған кіріс, теңге	3,288	1,257

(д) Акцияның баланстық құны

Акцияның баланстық құны Қазақстандық қор биржасының листингтік қағидаларының талаптарына сәйкес материалдық емес активтерді шегергендегі активтердің жалпы сомасы және акциялардың жалпы санына бөлінген міндеттемелердің жалпы сомасы ретінде есептелген.

31 желтоқсандағы жағдай бойынша акцияның құны келесідегідей ұсынылған:

	2022	2021
Мың теңге (егер басқаша көрсетілмесе)		
Топтың жиынтық активтері	180,796,558	152,993,274
Материалдық емес активтер	(2,829,790)	(2,243,663)
Топтың жиынтық міндеттемелері	(132,918,028)	(112,414,317)
Артықшылықты акцияларға жарғылық капитал	(2,158)	(2,158)
Таза активтер	45,046,582	38,333,136
Жай акциялардың саны, дана	1,942,380	1,942,380
Акцияның баланстық құны, теңге	23,191	19,735

21. Қарыздар

Мың теңге	Валюта	2022	2021
Societe Generale and Investment Banking	АҚШ доллары	22,272,309	23,090,999
«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ	АҚШ доллары	10,932,003	12,054,516
Banque Cantonale Vaudoise	АҚШ доллары	320,274	6,426,848
Төлеуге пайыздар	АҚШ доллары	2,430	2,679
		33,527,016	41,575,042
Ұзақ мерзімді бөлім		8,944,368	10,199,975
Ағымдағы бөлім		24,582,648	31,375,067

Societe Generale Societe Generale несие желісі

2013 жылдың мамырында Компания Societe Generale Corporate and Investment Banking («Societe Generale») компаниясымен жалпы сомасы 25 миллион АҚШ долларын құрайтын несие желісін беру туралы келісім жасады. 2017 жылы несие желісін қаржыландыру шарттары қайта қаралды, нәтижесінде несие желісі UKTМPI еншілес ұйымынан және Societe Generale (тиісті тасымалдауды қосқанда) үшін қолайлы басқа жеткізушілерден сатылым алдындағы өнімді қаржыландыруға және сатып алуға арналған.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания 20,091 мың АҚШ доллары (2021: 24,160 мың АҚШ доллары) мөлшеріндегі соманы игерді.

2015 жылдың ақпанында UKTМPI еншілес компаниясы Societe Generale компаниясымен жалпы сомасы 20 миллион АҚШ долларын құрайтын несие желісін беру туралы келісім жасасты, 2018 жылы несие желісінің жалпы сомасы қайта қаралып, 5 миллион АҚШ долларын құрады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша UKTМPI еншілес компаниясы 28,050 мың АҚШ доллары (2021: 29,332 мың АҚШ доллары) мөлшерінде соманы игерді.

Кредиттік желі шарты бойынша пайыздық мөлшерлеме шарттың талаптарына сәйкес қабылданды.

Societe Generale кредиттік желісі бойынша қамтамасыз ету кредиттік желі шеңберінде алынған қаражат есебінен сатып алынған тауарлар; қаржыландыруға байланысты өзге де қаражат, сондай-ақ осы кредиттік желі бойынша қаражатпен қаржыландырылған келісімшарттар бойынша туындайтын алға қойылған талаптар болып табылады.

«Қазақстанның Даму Банкі» АҚ

2014 жылғы 17 қаңтарда Компания "Қазақстанның Даму Банкі" АҚ-мен 52,297 мың АҚШ доллары мөлшерінде Ardor (UK) Ltd инвестициялық қарызын қайта қаржыландыру үшін жалпы сомасы 52,297 мың АҚШ долларын құрайтын кредиттік желі беру туралы келісімдер жасасты. Осы лимит бойынша қаражат 51,554 мың АҚШ доллары сомасында алынды. 2016 жылғы маусымда қосымша келісім жасалды, оған сәйкес қарызды өтеу мерзімі 2028 жылғы қаңтарға дейін белгіленді.

№1 Лимит бойынша негізгі борышты қайтару бойынша жеңілдікті кезең келісімге қол қойылған күннен бастап 24 айды құрайды.

"Қазақстанның Даму Банкі" АҚ заемы бойынша пайыздық мөлшерлеме кредиттік келісім шарттарына сәйкес қабылданды.

Кредиттік желілер бойынша қамтамасыз ету титан құймаларын өндіру жөніндегі №14 цех және цехқа жататын өзге де активтер болып табылады.

Келісімге сәйкес, Топ келесі қаржылық ковенанттарды сақтауға міндеттенеді:

* қысқа мерзімді кредиторлық берешекті қоспағанда, қаржылық борыштың және меншікті капиталдың арақатынасы 3.6-дан аспайды;

* экспорттық түсім көлемі-26 млрд теңгеден кем емес;

* 2018-2028 жылдардағы қысқа мерзімді кредиторлық берешекті және салықтар, пайыздар, тозу және амортизацияға дейінгі пайданы (ЕБИТДА көрсеткіші) қоспағанда, қарыздың арақатынасы 4.5 - тен аспайды.

* ICR (ЕБИТДА/төлеуге пайыздар) - кемінде 1.5.

Топ барлық қаржылық келісімдерді 2022 жылдың 31 желтоқсанында және 2021 жылдың 31 желтоқсанында орындады.

Banque Cantonale Vaudoise

2015 жылдың ақпанында UKTMP International Ltd еншілес компаниясы Banque Cantonale Vaudoise (BCV) компаниясымен жалпы сомасы 30 миллион АҚШ долларын құрайтын несиелік беру туралы келісім жасады, соның ішінде:

- * 20 миллион АҚШ доллары көлеміндегі құжаттаманы қаржыландыру үшін №1 қосалқы лимит ("№1 қосымша лимит"). 45 күн ішінде өтеуге жатады;
- * 20 миллион АҚШ доллары көлеміндегі тауарлар транзитін қаржыландыру үшін №2 қосалқы лимит ("№2 қосымша лимит"). 60 күн ішінде өтеуге жатады;
- * 30 миллион АҚШ доллары көлеміндегі сақтауды қаржыландыру үшін №3 Қосалқы лимит ("№3 Қосалқы лимит"). 120 күн ішінде өтеуге жатады;
- * 20 миллион АҚШ доллары көлеміндегі түсімдерді қаржыландыру үшін №4 қосалқы лимит ("№4 қосымша лимит"). 90 күн ішінде өтеуге жатады;
- * компаниялар арасындағы есеп айырысуды қаржыландыру үшін №5 қосалқы лимит ("№5 қосалқы лимит") 20 миллион АҚШ долларын құрайды. 90 күн ішінде өтеуге жатады.

Несие желісі бойынша пайыздық мөлшерлеме шарт талаптарына сәйкес қолданылады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания осы кредиттік желі шеңберінде 692 мың АҚШ доллары (2021: 14,888 мың АҚШ доллары) мөлшеріндегі соманы игерді.

BCV кредиттік желісі бойынша қамтамасыз ету кредиттік желі шеңберінде алынған қаражат есебінен сатып алынған тауарлар; қаржыландыруға байланысты өзге де қаражат, сондай-ақ осы кредиттік желі бойынша қаражатпен қаржыландырылған келісімшарттар бойынша туындайтын алға қойылған талаптар болып табылады.

Қарыздар қозғалысы

мың теңге	2022	2021
1 қаңтарға	41,575,042	38,457,339
Түсім	59,134,949	43,891,167
Негізгі қарызды өтеу	(70,586,870)	(42,175,700)
Ақшалай емес операциялар	(1,418,729)	–
Есептелген пайыздар	2,133,459	2,033,401
Төленген пайыздар	(984,501)	(1,052,763)
Есептілік валютасын қайта есептеу	3,673,666	421,598
31 желтоқсанға	33,527,016	41,575,042

22. Провизиялар

Табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес Топтың операциялық қызмет барысында жерді қайта құнарландыру және қалпына келтіру бойынша заңды міндеттемесі бар. Провизиялар жер қойнауын пайдалану салдарын жоюға арналған есептік шығындардың дисконтталған құнын білдіреді. Провизиялардың ағымдағы құны жерді қайта құнарландыру мерзімдеріне байланысты 6.95% - дан 12.39% - ға дейінгі дисконт мөлшерлемелерін пайдалана отырып есептелген (2021: 12.8%).

Төменде жерді қайта құнарландыруға сақтық қордың өзгерісі ұсынылған:

мың теңге	2022	2021
1 қаңтарға	902,075	817,574
Бағалардың өзгеруі (негізгі құралдарға жатқызылған)	452,721	(137,813)
Бір жылға арналған сақтық қор	–	178,136
Сақтық қорды пайдалану	(89,420)	–
Дисконт амортизациясы	76,857	46,181
Есептілік валютасын қайта есептеу	–	(2,003)
	1,342,233	902,075

23. Қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттемелер

Қызметкерлерге әртүрлі жоспарлар бойынша төлемдер бойынша міндеттемелер компания мен қызметкерлер арасында жасалған ұжымдық шарттарға сәйкес төленеді. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақы жоспары бойынша міндеттемелер:

	2022			2021		
	Қысқа мерзімді	Ұзақ мерзімді	Жиыны	Қысқа мерзімді	Ұзақ мерзімді	Жиыны
Еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар	13,371	72,973	86,344	13,050	97,558	110,608
Қызметкерлерге басқа да ұзақ мерзімді сыйақылар	16,208	54,283	70,491	12,869	65,785	78,654
Қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттемелердің жиыны	29,579	127,256	156,835	25,919	163,343	189,262

2021 және 2020 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдардағы міндеттемелердің ағымдағы мәнінің қозғалысы келесідей:

мың теңге	Еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар	Қызметкерлерге өзге де ұзақ мерзімді сыйақылар	Жиыны
2020 ж 31 желтоқсанына	53,202	57,698	110,900
Дисконт амортизациясы	2,925	2,881	5,806
Жүргізілген төлемдер	(13,665)	(18,770)	(32,435)
Ағымдағы қызметтердің құны	640	1,147	1,787
Өткен жылдардағы қызметтердің құны	65,143	3,808	68,951
Басқа жиынтық табыста танылған актуарлық қайта бағалау	2,363	–	2,363
Бір жылдағы пайда мен залал деп танылған актуарлық қайта бағалау	–	31,890	31,890
2021 ж 31 желтоқсанына	110,608	78,654	189,262
Дисконт амортизациясы	9,710	6,026	15,736
Жүргізілген төлемдер	(16,433)	(20,208)	(36,641)
Ағымдағы қызметтердің құны	412	1,388	1,800
Өткен жылдардағы қызметтердің құны	(17,953)	–	(17,953)
Басқа жиынтық табыста танылған актуарлық қайта бағалау	–	4,631	4,631
2022 ж 31 желтоқсанына	86,344	70,491	156,835

Дисконттың амортизациясы қаржылық шығындарға кіреді (9-ескертуді қараңыз).

Пайда мен залал деп танылған қызметкерлерге төленетін төлемдердің белгіленген мөлшерімен және өзге де ұзақ мерзімді сыйақылармен зейнетақы жоспары бойынша міндеттемелердің жиынтық сомасы мынадай түрде ұсынылған:

мың теңге	2022	2021
Сату құны	23,953	80,800
Жалпы әкімшілік шығыстар	6,257	21,828
	30,210	102,628

Еңбек қызметі аяқталғаннан кейін сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау мыналарды қамтиды:

мың теңге	2022	2021
Тәжірибеге негізделген түзету	8,075	23,864
Демографиялық болжамдарды қайта қарау нәтижесінде болған шығын	(1,615)	(1,785)
Қаржылық жорамалдар нәтижесінде шығын	(24,413)	(19,716)

(17,953) 2,363

Топтың міндеттемелерін есептеу өлім-жітім деңгейі бойынша жарияланған статистикалық деректер, сондай-ақ қызметкерлер мен зейнеткерлердің саны, жасы, жынысы және еңбек өтілі бойынша нақты деректер және қызметкерлер санының өзгеруі бойынша статистика негізінде дайындалды. Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепті жасау күніндегі өзге де негізгі жорамалдар:

мың теңге	2022	2021
Жеңілдік мөлшерлемесі	10.70%	10.31%
Болашақ жалақының өсуі	6.20%	5.48%
Мамандардың орташа тұрақтамауы	19.80%	18.82%

Төменде 2022 жылғы 31 желтоқсанға негізгі жорамалдарды өзгертуге белгіленген төлемдермен еңбек қызметі аяқталғаннан кейін сыйақылар бойынша міндеттемелердің сезімталдығына талдау берілген:

мың теңге	2022
Дисконттау мөлшерлемесі	
20% ұлғайту	150,258
20% азайту	164,704
Жалақының болашақтағы өсуі	
20% ұлғайту	169,442
20% азайту	149,818
Мамандар тұрақтамауының орташа нормасы	
20% ұлғайту	145,641
20% азайту	159,351

24. Төленетін өзге де салықтар

мың теңге	2022	2021
Төлем көзінен ұсталатын табыс салығы	487,937	13,776
Әлеуметтік салық	111,953	39,930
Жеке табыс салығы	109,015	9,870
Басқа салықтар	132,949	–
	841,854	63,576

25. Саудалық және өзге де кредиторлық берешек

мың теңге	2022	2021
Саудалық кредиторлық берешек	79,028,337	62,373,353
Пайдаланылмаған демалыс бойынша сақтық қор	671,774	471,263
Жалақы бойынша берешек	511,332	335,789
Міндетті зейнетақы аударымдары бойынша берешек	209,981	218,308
Басқа кредиторлық берешек	99	15,516
Кредиторлық берешек құрамындағы қаржы құралдары	80,421,523	63,414,229
Басқа салықтар және міндетті төлемдер	130,525	105,048
	80,552,048	63,519,277

Ұзақ мерзімді	2,708	45,683
Ағымдық	80,549,340	63,473,594

26. Алынған аванстар

Бапқа дайын өнімді жеткізу үшін сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша алынған аванстар кіреді.

27. Қаржылық тәуекелдерді басқарудың мақсаттары мен саясаты

(а) Шолу

Қаржы құралдарын пайдалану Топты тәуекелдің келесі түрлеріне ұшыратады:

- * несиелік тәуекел;
- * өтімділік тәуекелі;
- * нарықтық тәуекел.

Топ басшылығы тәуекелдерді басқару жүйесін ұйымдастыруға және осы жүйенің жұмысын бақылауға толық жауап береді.

Тәуекелдерді басқару жөніндегі Топтың саясаты Топ ұшырайтын тәуекелдерді анықтау және талдау, тәуекелдің рұқсат етілген шекті мәндерін және тиісті бақылау тетіктерін белгілеу, сондай-ақ тәуекелдерді мониторингілеу және белгіленген шектеулерді сақтау мақсатында әзірленген. Тәуекелдерді басқару саясаты мен жүйелері нарықтық жағдайлар мен Топ қызметінің өзгеруіне байланысты өзгерістер енгізу қажеттілігі тұрғысынан үнемі талданады. Топ барлық жұмысшылар өздерінің рөлі мен міндеттерін түсінетін реттелген және тиімді бақылау жүйесін құру мақсатында оқыту мен басқарудың стандарттары мен процедураларын белгілейді.

Топ басшылығы тәуекелдерді басқару жөніндегі Топтың саясаттары мен рәсімдерінің сақталуын қадағалайды және Топ ұшырайтын тәуекелдерге қатысты тәуекелдерді басқару жүйесінің барабарлығын талдайды.

(б) Қаржылық активтер мен міндеттемелердің санаттары мен әділ құны

Қаржы активтері мен міндеттемелерінің санаттары

мың теңге	Прим.	2022	2021
Амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын қаржы активтері			
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	15	78,209	42,516
Саудалық дебиторлық береше	18	18,385,081	19,639,574
Ақша қаражаттары	19	4,640,992	6,582,036
		23,104,282	26,264,126
Амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын қаржы міндеттемелері			
Қарыздар	21	(33,527,016)	(41,575,042)
Төлеуге арналған дивидендтер	20(в)	(546,819)	(166,308)
Провизиялар	22	(1,342,233)	(902,075)
Жалдау міндеттемелері	12(б)	(181,140)	(267,170)
Саудалық және өзге де кредиторлық берешек	25	(80,421,523)	(63,414,229)
		(116,018,731)	(106,324,824)

Әділ құн

Қаржылық активтер мен міндеттемелердің әділ құны шамамен олардың баланстық құнына тең

(в) Несиелік тәуекел

Несиелік тәуекел-бұл сатып алушының немесе контрагенттің қаржы құралы бойынша өзінің шарттық міндеттемелерін орындамауынан туындаған қаржылық шығын Тобындағы тәуекел. Бұл тәуекел негізінен Топтың сауда және басқа дебиторлық берешегімен, байланысты тараптарға берілген қарыздармен және ақша қаражаттарымен байланысты

Қаржылық активтердің баланстық құны несиелік тәуекелдің максималды әсерін білдіреді. 31 желтоқсандағы несиелік тәуекелге максималды әсер ету:

мың теңге	2022	2021
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	78,209	42,516
Саудалық дебиторлық берешек	18,385,081	19,639,574
Ақша қаражаттары (кассадағы ақшалай қаражатты шегергенде)	4,607,146	6,575,955
	23,070,436	26,258,045

Саудалық дебиторлық берешек

Топтың несиелік тәуекелге ұшырауы негізінен әр сатып алушының жеке сипаттамаларына байланысты. Бұл сауда дебиторлық берешек бөліп төлеу шарттарымен жұмыс істейтін сатып алушыларға жатады. Топ күмәнді қарызды азайту үшін дебиторлық берешекті үнемі қадағалап отырады.

Топтың кредиттік тәуекелге ұшырауы Қазақстандағы сатып алушыларға толығымен жатады.

2022 жылы Топтың кірісінің 34% (2021: 66%) екі (2021: екі) сатып алушыға тиесілі болды. Сатып алушыларға тәуелділік айтарлықтай және олар жоғалған жағдайда ықтимал жағымсыз салдарлар айтарлықтай болуы мүмкін.

Топ дебиторлық берешектің құнсыздануына бағалау сақтық қорын жасайды, бұл күтілетін кредиттік шығындар шамасының есептік бағасы болып табылады. 31 желтоқсандағы пайда болу мерзімдері бойынша сауда берешегі:

мың теңге	Барлығы	Күтілетін шығындардың пайызы	
		Құнсыздану	
2022			
Мерзімі өтпеген	18,603,782	1%	218,701
2021			
Мерзімі өтпеген	19,843,630	1%	204,056

Ақша қаражаттары

Ақша қаражаттарына қатысты несиелік тәуекелді Топ саясатына сәйкес Топ басшылығы бақылайды және бақылайды. Бос ақша қаражаттары Moody ' s "B1" - ден "Aa2" - ге дейінгі кредиттік рейтингі бар банктерде белгіленген шектерде орналастырылады. Бұл саясат кредиттік тәуекелдің шоғырлануын төмендетуге және банктер өздерінің шарттық міндеттемелерін орындамаған кезде ықтимал қаржылық шығындарды азайтуға бағытталған.

мың теңге	2022	2021
«B1» -ден «B3» рейтингтер	4,674,000	6,586,663
«Baa1» – ден «Baa3» рейтингтер	3,036	9,641
«A1» – ден «Aaa3» рейтингтер	6,926	21,837
рейтингсіз	1,393	–
	4,685,355	6,618,471

(г) Өтімділік тәуекелі

Топ ақша қаражаттарының болжамды ағындарын бақылау арқылы өтімділік тәуекелін басқарады және банктік қарыздарды пайдалану және активтерді бөліп сатып алу арқылы одан әрі қаржыландыру мен икемділік арасындағы тепе-теңдікті сақтауды қолдайды.

Қаржылық міндеттемелерді өтеу мерзімдері

Төмендегі кестеде есепті күн мен өтеудің келісімшарттық күндері арасындағы кезеңдерге негізделген өтеу мерзімдері бар тиісті топтар бойынша жалпы негізде өтелетін Топтың қаржылық міндеттемелеріне талдау келтірілген:

мың теңге	Үш айдан аз	Үш айдан 12 айға дейін	Бір жылдан бес жылға дейін	Бес жылдан аса	Жиыны
2022					
Қарыздар	–	24,582,648	9,434,456	970,513	34,987,617
Төлеуге арналған дивидендтер	546,819	–	–	–	546,819

Провизиялар	12,438	44,361	165,327	–	222,126
Жалдау міндеттемелері	–	–	–	1,963,527	1,963,527
Саудалық және өзге де кредиторлық берешек	1,393,186	79,028,337	–	–	80,421,523
	1,952,443	103,655,346	9,599,783	2,934,040	118,141,612
2021					
Қарыздар	–	18,731,842	11,359,023	16,183,015	46,273,880
Төлеуге арналған дивидендтер	166,308	–	–	–	166,308
Провизиялар	5,390	5,390	33,843	186,620	231,243
Жалдау міндеттемелері	–	–	–	1,372,182	1,372,182
Саудалық және өзге де кредиторлық берешек	151	62,395,149	147,565	12,312	62,555,177
	171,849	81,132,381	11,540,431	17,754,129	110,598,790

Несиелер есепті күнге қолданыстағы пайыздық мөлшерлемелер негізінде есептелген болашақ күтілетін пайыздық төлемдерді қамтиды. Жалдау міндеттемелері дисконтталмаған жалпы негізде ұсынылады. (

д) Баға тәуекелі

Нарық жағдайының өзгеруі нәтижесінде Топ губка тәрізді титан, титан құймалары және магний бағасының өзгеруі қаупіне ұшырайды.

е) Пайыздық мөлшерлеме тәуекелі

Компанияның нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты қаржылық міндеттемелері бар. Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі ақша қаражаттарының болашақ қозғалысына әсер ете отырып, қарыздарға әсер етеді.

Компанияның қаржылық активтері мен міндеттемелерінің пайыздық мөлшерлеме тәуекеліне ұшырауы келесідей болды:

мың теңге	Өзгермелі мөлшерлеме	Тұрақты мөлшерлеме	Пайыссыз	Жиыны
2022				
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	–	78,209	–	78,209
Саудалық дебиторлық берешек	–	–	18,385,081	18,385,081
Ақша қаражаттары	–	3,238,550	1,402,442	4,640,992
Қарыздар	(22,595,013)	(10,932,003)	–	(33,527,016)
Төлеуге арналған дивидендтер	–	–	(546,819)	(546,819)
Провизиялар	–	–	(1,342,233)	(1,342,233)
Жалдау міндеттемелері	–	–	(181,140)	(181,140)
Саудалық және өзге де кредиторлық берешек	–	–	(80,421,523)	(80,421,523)
	(22,595,013)	(7,615,244)	(62,704,192)	(92,914,449)
2021				
Басқа да ұзақ мерзімді активтер	–	42,516	–	42,516
Саудалық дебиторлық берешек	–	–	19,639,574	19,639,574
Ақша қаражаттары	–	–	6,582,036	6,582,036
Қарыздар	(29,520,526)	(12,054,516)	–	(41,575,042)
Төлеуге арналған дивидендтер	–	–	(166,308)	(166,308)
Провизиялар	–	–	(902,075)	(902,075)
Жалдау міндеттемелері	–	–	(267,170)	(267,170)

Топ негізінен заемдар мен өнім берушілер мен мердігерлер алдындағы берешекке және қазақстандық теңгемен көрсетілген сатып алушылардың дебиторлық берешегіне қатысты валюталық тәуекелге ұшырайды. Мұндай тәуекел функционалды валютадан басқа валюталарда сатып алу немесе сату операцияларының нәтижесінде пайда болады.

Компанияның функционалды валютасы ретінде АҚШ доллары, егер 2022 жылғы 31 желтоқсандағы теңге бағамы барлық басқа айнымалылар өзгермеген жағдайда АҚШ доллары бағамына қарсы 20% - ға нығайған (әлсіреген) болса, таза табыс бір жыл ішінде 1,392,478 мың теңгеге (2021: 1,332,507 мың теңгеге) азайған (ұлғайған).

(з) Капиталды басқару

Топтың капиталды басқаруға қатысты негізгі мақсаттары Топтың экономикалық қызметін үздіксіз негізде қамтамасыз ету және қолдау, сондай-ақ Топ капиталының құнын төмендету арқылы меншік иелері мен басқа да мүдделі тараптардың кірістерін барынша арттыру үшін оңтайлы капитал құрылымын сақтау болып табылады. Топтың жалпы саясаты 2021 жылдан бері өзгеріссіз қалып отыр.

28. Шартты және әлеуетті міндеттемелер

(а) Қазақстандағы салық салу жөніндегі шартты міндеттемелер

Салық заңнамасын түсіндірудегі белгісіздіктер

Топқа оның салық міндеттемелеріне қатысты белгісіздік әсер етеді. Қазақстанның салық заңнамасы мен салық практикасы үздіксіз жетілу жағдайында, сондықтан ретроспективті түрде қолданылуы мүмкін өзгерістер мен түрлі түсіндірулерге ұшырайды.

Басшылықтың оны мәмілелер мен Топ қызметіне қолдану саласындағы заңнаманы түсіндіруі салық органдарының түсіндірмесімен сәйкес келмеуі мүмкін.

Нәтижесінде, мәмілелер мен операцияларды тиісті салық органдары даулауы мүмкін, бұл өз кезегінде Топтың қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижелеріне айтарлықтай теріс әсер етуі мүмкін қосымша салықтар, өсімпұлдар мен айыппұлдар өндіріп алуға әкелуі мүмкін.

Қосымша салық салу кезеңі

Қазақстандағы салық органдары салық төлеушінің санатына немесе салық кезеңіне байланысты тиісті салық кезеңі өткеннен кейін үш-бес жыл ішінде салықтарды қосымша есептеуге құқылы. Салық заңнамасында белгіленген жағдайларда бұл мерзім үш жылға ұзартылуы мүмкін.

Мүмкін болатын қосымша салық міндеттемелері

Басшылық Топ Қазақстанда қолданылып жүрген салық заңнамасының талаптарын, сондай-ақ оның қызметіне әсер ететін жасалған шарттардың салық талаптарын орындайды, сондықтан ешқандай қосымша салық міндеттемелері туындауы мүмкін емес деп санайды. Осыған қарамастан, жоғарыда айтылған себептерге байланысты тиісті салық органдары келісімшарттық ережелер мен салық заңнамасының талаптарын басқаша түсіндіруі мүмкін.

Нәтижесінде қосымша салық міндеттемелері туындауы мүмкін. Алайда, жоғарыда сипатталған қандай да бір ықтимал қосымша салық міндеттемелерін есептеу кезінде жоғарыда аталған бірқатар белгісіздіктерге байланысты басшылыққа салық міндеттемелерінің қаржылық әсерін, егер олар орын алса, сондай-ақ Топ төлеуге жауапты болуы мүмкін өсімпұлдар мен айыппұлдарды бағалау тиімсіз.

б) Сақтандыру

Қазақстан Республикасындағы сақтандыру қызметтерінің нарығы қалыптасу сатысында тұр және басқа елдерде таралған сақтандырудың көптеген нысандары, әдетте, Қазақстанда қол жетімді емес. Қолда бар сақтандыру өтемі елеулі шығындар туындаған жағдайда толық өтемақыны қамтамасыз етпейді.

в) Трансферттік баға

Қазақстанда трансферттік баға белгілеу бойынша бақылау өте кең спектрге ие және мәмілелердің тараптары байланысты ма, жоқ па, халықаралық мәмілелермен тікелей немесе жанама байланысты көптеген операцияларға қолданылады. Трансферттік баға туралы заң операцияларға қолданылатын барлық салықтарды қолдың созылу принципі бойынша анықталған нарықтық бағалар негізінде есептеуді талап етеді.

Қазақстанда трансферттік баға белгілеу туралы жаңа заң 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді. Жаңа Заң нақты айтылмаған және оның кейбір ережелерінің қолдану тәжірибесі аз. Сонымен қатар, заң әзірлеу сатысында тұрған егжей-тегжейлі нұсқауларды бермейді.

Нәтижесінде, трансферттік баға туралы Заңның әртүрлі операцияларға қолданылуы белгісіздіктерге байланысты нақты көрсетілмеген. Салық органдарының позициясы Топтың позициясынан өзгеше болуы мүмкін, бұл 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдарға әкелуі мүмкін.

Басшылық 2022 жылғы 31 желтоқсанда оның қолданыстағы трансферттік баға туралы заңнаманы түсіндіруі сәйкес келеді және трансферттік баға белгілеу тобының ұстанымы расталуы мүмкін деп санайды.

г) Қоршаған ортаны қорғау мәселелері

Қазақстан Республикасында табиғат қорғау заңнамасын қолдану дамуда және оның сақталуын қамтамасыз етуге қатысты Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының ұстанымы кезең-кезеңімен қайта қаралады. Топ қоршаған ортаның ластануына байланысты өз міндеттемелерін мерзімді бағалауды жүргізеді. Міндеттемелер анықталған кезде олар дереу шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Осылайша, Қазақстан Республикасының Экологиялық Кодексінің қабылдануына байланысты 2008 жылдан бастап жерді қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды жүргізу және олар жабылғаннан кейін қоршаған ортаға әсер ету мониторингін жүзеге асыру үшін қаражатты жинақтау үшін арнайы шоттар болып табылатын тарату қорлары құрылды.

Топ басшылығы қазіргі уақытта топ Қазақстан Республикасының Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі барлық қолданыстағы заңдары мен нормативтік актілерін сақтайды деп есептейді. Алайда, қазақстандық заңдар мен қоршаған ортаны қорғау жөніндегі нормативтік актілер болашақта өзгеруі мүмкін. Топ басшылығы олардың өзгеру мерзімдері мен дәрежесін болжай алмайды. Мұндай өзгеріс болған жағдайда, Топтан жоғары талаптарға сай болу үшін технологияны жаңарту талап етілуі мүмкін.

(д) Сот талаптары

Әдеттегі іс-әрекет тәртібімен Топқа қатысты сот ісін қозғауға болады. Басшылық, егер бар болса, осындай талаптардың немесе наразылық білдірудің нәтижесінде туындайтын түпкілікті жауапкершілік Топтың қаржылық жағдайы мен нәтижелеріне әсер ететін қолайсыз материалдық салдарға әкелмейді деп санайды. 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топ ешқандай маңызды сот процестеріне қатысқан жоқ.

(е) Күрделі шығындар бойынша міндеттемелер

Топтың негізгі құралдарды сатып алуға қатысты күрделі шығындар бойынша міндеттемелері, сондай-ақ жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартқа сәйкес әлеуетті міндеттемелері бар. Жер қойнауын пайдалану келісімшарттары бойынша міндетті шығыстар әдетте қоғамдық жобаларға инвестицияларға жатады және әлеуметтік саланың, инфрақұрылымның және коммуналдық шаруашылық кәсіпорындарының активтерін дамытуды қамтиды. 2022 жылғы 31 желтоқсандағы күрделі шығындар бойынша міндеттемелердің жалпы сомасы 210,000 мың теңгені (2021: 653,000 мың теңге) құрады.

29. Байланысты тараптармен операциялар

Байланысты Тараптар мыналарды қамтиды:

* Негізгі басшылар.

* Акционерлер

* Қауымдастырылған компания.

(а) Басшылықтың сыйақысы

Негізгі басшылар алған сыйақылар жалпы әкімшілік шығыстар құрамындағы жалақы бойынша шығыстарға енгізілді (7-ескертуді қараңыз) және 132,408 мың теңгені құрады (2021: 103,366 мың теңге). (

б) Байланысты тараптармен операциялар

мың теңге	Акционер-лер	Қауымдастырылған компания
2022		
Байланысты тараптардан сатып алу	—	(4,518,990)
Байланысты тараптарға іске асыру	—	1,151,898
Байланысты тараптарға берешек	546,819	789,856
2021		
Байланысты тараптардан сатып алу	—	(5,327,786)
Байланысты тараптарға іске асыру	—	623,638
Байланысты тараптарға берешек	166,308	1,466,290

2022 жылғы 31 Желтоқсанда және 2021 жылы Топта байланысты тараптардың дебиторлық берешегінің құнсыздануына сақтық қорлары жоқ. Топта байланысты тараптардың дебиторлық берешегінің құнсыздануына шығындар болған жоқ (2021: нөл).

(в) Байланысты тараптармен операциялар шарттары

Байланысты тараптармен операцияларға баға белгілеу операцияның сипатына және трансферттік баға белгілеу туралы Заңның ережелеріне байланысты тұрақты негізде айқындалады.

30. Топ туралы ақпарат

Шоғырландырылған есептілік компанияның және оның төмендегі еншілес кәсіпорындарының есептілігін қамтиды:

Негізгі қызмет	Тіркеу елі	Иелік ету %	
		2022	2021

«Сәтпаев тау-кен байыту кәсіпорны» ЖШС	Шығыс Қазақстанда орналасқан Бектемір кен орнында ильменитті барлау және өндіру	Қазақстан	100%	100%
UKTMP International Ltd	титан губкасын шығаратын компания үшін титан губкасы мен титан құймаларын сату, сонымен қатар негізгі шикізатты сатып алу	Ұлыбритания	100%	100%

31. Есеп саясатының негізгі ережелері

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде Топ есеп саясатының келесі негізгі принциптерін дәйекті түрде қолданды.

(а) Шетел валютасындағы операциялар

Шетел валютасындағы операциялар осы операциялар жасалған күндердегі айырбас бағамдары бойынша Топтың функционалдық валютасына қайта есептеледі. Есепті күнге шетел валютасында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер осы есепті күнге қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валютасында көрсетілген және әділ құн бойынша бағаланатын монетарлық емес активтер мен міндеттемелер әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға, ал тарихи құн бойынша бағаланатын активтер операция күніне қайта есептеледі. Операция жасалған күнгі бағам бойынша қайта есептеу кезінде, сондай-ақ есепті кезеңдегі бағам бойынша монетарлық активтер мен міндеттемелерді қайта есептеу кезінде туындайтын бағамдық айырмашылықтар кірістер мен шығыстар туралы есепте көрсетіледі.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауда келесі валюта бағамдары қолданылды:

	2022		2021	
	Жыл аяғы	орташа	Жыл аяғы	Орташа
АҚШ доллары	462.65	460.48	431.67	426.03
Евро	492.86	484.22	487.79	503.88
Фунт стерлинг	556.57	568.22	580.90	586.25
Ресей рублі	6.43	6.96	5.77	5.79

(б) Негізгі қаражаттар

Тану және есеп

Негізгі құралдардың объектілері сатып алу құны бойынша жинақталған тозуды және құнсызданудан болған шығындарды шегергенде көрсетіледі.

Құн активті сатып алуға тікелей байланысты шығындарды қамтиды. Шаруашылық тәсілмен өндірілген немесе салынған активтердің құнына материалдар мен тікелей жұмыс күшінің құны, активті оларды мақсатты пайдалану үшін жұмыс жағдайына келтіруге тікелей байланысты кез келген басқа шығындар, сондай-ақ заттарды бөлшектеу және алып тастау және олар тұрған учаскені қалпына келтіру шығындары және қарыздар бойынша капиталдандырылған шығындар жатады. Тиісті жабдықтың функционалдығының ажырамас бөлігі болып табылатын сатып алынған бағдарламалық жасақтама осы жабдықтың құнына капиталдандырылады.

Егер негізгі құралдардың объектісі әр түрлі пайдалы қызмет мерзімі бар жеке компоненттерден тұрса, олардың әрқайсысы негізгі құралдардың жеке объектісі (маңызды компоненті) ретінде ескеріледі.

Негізгі құралдар объектісінің шығуынан түскен табыстың немесе шығынның кез келген сомасы оның шығуынан түскен табысты оның баланстық құнымен салыстыру арқылы айқындалады және таза кіріс немесе шығындар құрамындағы "өзге кірістер" немесе "өзге шығыстар" жолы бойынша нетто-негізде танылады.

Кейінгі шығындар

Негізгі құралдар объектісінің бір бөлігін (маңызды құрамдас бөлігін) ауыстыруға байланысты шығындар, егер Топтың аталған бөлікке байланысты болашақ экономикалық пайда алу ықтималдығы жоғары болса және оның құнын сенімді түрде анықтауға болатын болса, осы объектінің баланстық құнын арттырады. Ауыстырылған бөліктің баланстық құны есептен шығарылады. Негізгі құралдар объектілерін ағымдағы жөндеуге және оларға қызмет көрсетуге арналған шығыстар олар пайда болған сәттегі кірістер мен шығыстарда танылады.

Тозу

Тозу активтің пайдалы қызметінің күтілетін мерзімі ішінде оның қалдық құнына дейін тікелей әдіспен есептеледі. Негізгі құралдардың пайдалы қызмет етуінің күтілетін мерзімдері:

* ғимараттар мен құрылыстар 15-50 жыл;

* машиналар мен жабдықтар 5-15 жыл;

* көлік құралдары 3-10 жыл;

Негізгі металлургиялық жабдықтың тозуы негізгі құралдардың нақты құнын жою құнын шегергенде есептен шығару үшін өндірістік әдісті қолдана отырып есептеледі.

Пайдалы қолданудың күтілетін мерзімдері және негізгі құралдардың қалдық құны әрбір есепті күндегі жағдай бойынша талданады.

(в) Материалдық емес активтер

Жер қойнауын пайдалану құқықтары жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегергендегі нақты құны бойынша бағаланады. Жер қойнауын пайдалану құқықтарын сатып алу құны жер қойнауын пайдалану құқықтарының құнын және капиталдандырылған шығыстарды қамтиды. Топ сатып алған және пайдалы қолданудың түпкілікті мерзімі бар өзге де материалдық емес активтер амортизацияның жинақталған сомалары мен құнсызданудан болған шығындар шегеріле отырып, өзіндік құны бойынша көрсетіледі. Кейінгі шығындар белгілі бір активтің құнына капиталдандырылады, егер олар осы активте жасалған болашақ экономикалық пайданы арттырса ғана.

Амортизация

Есепті және салыстырмалы кезеңдерде материалдық емес активтерді пайдалы қолданудың күтілетін мерзімдері келесідей болды:

* жер қойнауын пайдалану құқығы: 23 жыл;

* бағдарламалық жасақтама: 7-11 жыл.

Амортизация пайдалы қызмет мерзімі ішінде тікелей әдіспен есептеледі.

(г) Бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар

Бірлескен және қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынады. Үлестік қатысу әдісіне сәйкес бірлескен және қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар бастапқыда бастапқы құны бойынша танылады. Инвестициялардың баланстық құны кейіннен сатып алынғаннан кейін туындайтын бірлескен және қауымдасқан кәсіпорындардың таза активтеріндегі өзгерістердегі Топтың үлесін тану салдарынан артады немесе азаяды.

Кірістер мен шығыстар туралы шоғырландырылған есеп бірлескен және Қауымдасқан кәсіпорындар қызметінің қаржылық нәтижелеріндегі Топтың үлесін көрсетеді. Сонымен қатар, егер бірлескен немесе қауымдастырылған кәсіпорынның капиталында тікелей танылған өзгеріс болса, Топ мұндай өзгерістің өз үлесін мойындайды және қажет болған жағдайда капиталдың өзгеруі туралы шоғырландырылған есепте осы фактіні ашады. Топ пен бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындар арасындағы мәмілелер бойынша туындайтын іске асырылмаған кірістер мен шығындар бірлескен немесе қауымдастырылған кәсіпорындарға үлес шегінде алып тасталады.

Бірлескен және қауымдасқан кәсіпорындардың қаржылық есептілігі Топтың есептілігімен бірдей есепті кезеңде дайындалады. Қажет болған жағдайда оған есеп саясатын Топтың есеп саясатына сәйкес келтіру мақсатында түзетулер енгізіледі.

Бірлескен немесе қауымдастырылған кәсіпорынға елеулі ықпалын жоғалтқан жағдайда, Топ қалған инвестицияларды әділ құны бойынша бағалайды және таниды. Бірлескен немесе қауымдасқан кәсіпорынға елеулі ықпалды немесе бірлескен бақылауды жоғалту сәтіндегі инвестицияның баланстық құны мен қалған инвестициялардың әділ құны мен кетуден түсетін түсімдер арасындағы айырма пайда немесе шығын құрамында танылады.

(д) Құнсыздану

Ұзақ мерзімді активтердің баланстық құнын құнсызданудың болуына талдау оқиғалар немесе мән-жайлардың өзгеруі олардың баланстық құнының өтелмейтін болуы мүмкін екендігін куәландыратын жағдайларда жүзеге асырылады. Құнсыздану белгілері болған кезде активтердің баланстық құны олардың өтелетін құнынан асып кететінін анықтауға мүмкіндік беретін бағалау жүргізіледі. Мұндай талдау ақшалай түсімдерді өз бетінше жасамайтын активтерді қоспағанда, әрбір актив үшін жеке жүзеге асырылады. Бұл жағдайда талдау ақшалай түсімдерді тудыратын бөлімше деңгейінде жүргізіледі.

Активтің немесе ақшалай түсімдер жасайтын бөлімшенің баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кеткен жағдайда, активті төмен құны бойынша көрсету үшін сақтық қор құрылады. Құнсызданудан болған шығындарды (залалдарды) қалпына келтіру кірістер мен шығыстарда танылады.

Өтелетін соманы есептеу

Активтің өтелетін құны оны пайдалану құнының және оны іске асыруға жұмсалған шығыстарды шегергендегі активтің әділ құнының ең үлкен шамасы ретінде айқындалады. Активті пайдалану құнын бағалау кезінде күтілетін болашақ ақша ағындары ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағаларын және осы активке тән тәуекелдерді көрсететін салықтар шегерілгенге дейінгі дисконттау мөлшерлемесін қолдана отырып, олардың ағымдағы құнына дейін дисконтталады. Ақшалай түсімдерді өз бетінше жасамайтын активтердің өтелетін құны осы активтер жататын ақшалай түсімдерді генерациялайтын бөлімшенің өтелетін құнының құрамында айқындалады.

Құнсызданудан болған шығындарды қалпына келтіру

Өтелетін соманы айқындау үшін пайдаланылатын бағалауларда өзгерістер болған жағдайда құнсызданудан бұрын танылған шығын қалпына келтіруге жатады. Құнсызданудан болған шығын, егер құнсызданудан болған шығын танылмаса, тозуды немесе амортизацияны шегергенде айқындалатын активтің баланстық құны баланстық құннан аспайтын дәрежеде ғана қалпына келтіріледі.

(е) Тауарлық-материалдық қорлар

Тауарлық-материалдық қорлар екі шаманың ең азы бойынша көрсетіледі: өзіндік құн немесе таза сату бағасы. Тауарлық-материалдық қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісінің негізінде айқындалады және тауарлық-материалдық қорларды сатып алуға, оларды өндіруге немесе қайта өңдеуге арналған шығындарды, сондай-ақ қорларды олардың нақты орналасқан жеріне дейін жеткізуге және оларды тиісті жай-күйге келтіруге арналған шығындарды қамтиды. Таза сату бағасы тауарлық-материалдық қорларды өндіруді аяқтауға және оларды сатуға арналған есептік шығындарды шегергендегі кәсіпорынның әдеттегі қызметі барысында сатудың болжамды (есептік) бағасын білдіреді.

(ж) Ақша қаражаттары

Ақша қаражатына сұраныс бойынша қол жетімді және құнның өзгеру қаупі аз банктердегі ақша қаражаты және кассадағы ақша қаражаты кіреді.

(з) Қарыздар

Қарыздар бастапқыда алынған қаражаттың әділ құны бойынша оларды алуға тікелей байланысты мәміле бойынша шығыстарды шегергенде танылады. Бастапқы танудан кейін қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша амортизацияланатын құн бойынша бағаланады.

(и) Жалға алу

Топ жалға алушы ретінде

Шарт жасалған сәтте Топ шарттың тұтастай немесе оның жекелеген компоненттерінің жалдау шарты болып табылатындығын бағалайды. Топ қысқа мерзімді және құны төмен активтерді жалға алуды қоспағанда, барлық жалдау шарттарына қатысты активті пайдалану құқығын және оған сәйкес жалдау міндеттемесін таниды. Осындай жалдау шарттары бойынша Топ жалдау мерзімі ішінде операциялық шығыстар құрамындағы жалдау төлемдерін тікелей негізде таниды.

Жалдау бойынша міндеттеме қосымша қарыз қаражатын тарту ставкасын пайдалана отырып, жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша танылады. Жалдау басталғаннан кейін жалдау міндеттемесінің баланстық құны дисконттың амортизациясын көрсету үшін артады және жалдау төлемдерінің сомасына азаяды. Сонымен қатар, Топ жалдау шартының өзгеруін көрсету үшін жалдау міндеттемесін қайта бағалайды.

Активті пайдалану құқығы жалға алуды ұйымдастыру бойынша тікелей шығыстарды шегергендегі жалдау бойынша тиісті міндеттемені, жалға алу сәтінде немесе басталғанға дейін жүргізілген жалдау төлемдерін қамтитын бастапқы құны бойынша танылады. Жалдау басталғаннан кейін пайдалану құқығы есептелген амортизация мен құнсыздануды шегергендегі құны бойынша бағаланады.

Кез келген ставкаға немесе индекске тәуелді емес ауыспалы төлемдер жалдау міндеттемесінің бастапқы бағасынан және активті тиісті пайдалану құқығынан шығарылады. Мұндай төлемдер операциялық шығыстардың құрамында осы төлемдердің қажеттілігіне әкелетін жағдай немесе оқиға туындаған кезеңде танылады.

Бір немесе бірнеше жалға алынбайтын компоненттері бар жалдау шарттары үшін Топ жалға алынбайтын компоненттерді бөліп көрсетпейді және оларды бірыңғай жалдау шарты ретінде қарастырады.

Топ жалға беруші ретінде

Жалға беруші ретінде Топ ғимараттарға қатысты жалдау шарттарын жасайды. Егер жалдау шарттарына сәйкес барлық тәуекелдер мен жеңілдіктер жалға алушыға айтарлықтай ауыспаса, жалдау операциялық бөлме ретінде жіктеледі.

Операциялық жалға беруден түскен жалдау кірісі жалдау мерзімі ішінде тікелей негізде танылады. Операциялық жалдауды ұйымдастыру бойынша бастапқы тікелей шығындар жалға алынған активтің құнына қосылады және жалдау мерзімі ішінде амортизацияланады.

(к) Провизиялар

Егер Топтың өткен оқиғаның нәтижесінде заңды немесе сындарлы міндеттемесі болса және осы міндеттемені өтеу үшін экономикалық ресурстардың кетуі қажет болуы мүмкін болса, сондай-ақ оның ақылға қонымды құндық бағасы жасалуы мүмкін болса, провизиялар танылады. Егер ақшаның уақытша құнының әсері елеулі болса, провизиялар ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағалауларын және қажет болған жағдайда осы міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі мөлшерлеме бойынша күтілетін болашақ ақша ағындарын дисконттау жолымен есептеледі.

Егер дисконттау пайдаланылса, уақыт өткеннен кейін провизиялар сомасының ұлғаюы қаржыландыру бойынша шығыстар ретінде танылады. Уақыт өте келе дисконтталған провизия ағымдағы нарықтық бағалар мен осы міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсететін дисконттау ставкалары негізінде ағымдағы құнның өзгеру сомасына ұлғаяды (азаяды). Провизияны құру сәтінде, егер оны пайдаланудан болашақ экономикалық пайда күтілетін болса, тиісті актив капиталдандырылады және өндірістік әдіс бойынша амортизацияланады.

Қалпына келтіруге арналған сақтық қоры

Қалпына келтіруге арналған сақтық қор тиісті міндеттемелердің туындау ықтималдығы және олардың сомаларын негізделген бағалау мүмкіндігі болған кезде танылады. Қалпына келтіру шығындарының құрамына инфрақұрылым объектілерін бөлшектеуге немесе бұзуға, қоршаған ортаны тазартуға, шығарындыларға мониторинг жүргізуге арналған шығындар кіреді.

Қалпына келтіруге арналған бағалау шығындары бойынша сақтық қор бағаланған болашақ шығындардың таза келтірілген құны негізінде қалдықтарды өндірудің тиісті фактісінен туындайтын міндеттеме туындайтын есепті кезеңдегі негізгі құралдардың құнына қалыптастырылады және жатқызылады. Қалпына келтіру сақтық қоры бұзушылық фактілеріне немесе болашақта зиян келтіруге байланысты туындауы күтілетін қандай да бір қосымша міндеттемелерді қамтымайды.

Шығындарды бағалау қалпына келтіру жоспары негізінде жүзеге асырылады. Шығындар сомаларының бағалау мәндері белгілі өзгерістерді, мысалы, жаңартылған бағалау сомаларын және активтерді пайдаланудың қайта қаралған мерзімдерін немесе операциялық қызметтің белгіленген мерзімдерін ескере отырып, тұрақты негізде ресми тексерулер жүргізе отырып, пайдалануға қарай жыл сайын есептеледі.

Қажетті шығындардың нақты жиынтық сомасы белгісіз болғанымен, Топ өз шығындарын қолданыстағы техникалық ережелер мен қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу нормаларына сәйкес техникалық-экономикалық негіздеме мен инженерлік зерттеулерге сүйене отырып бағалайды. Қалпына келтіру шығындарының немесе болжамдардың кез келген өзгерістері олар туындаған кезде тиісті актив пен провизияның ұлғаюы немесе азаюы ретінде танылады.

(л) Қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар

Топ өз қызметкерлеріне ұжымдық шарттың ережелеріне сәйкес еңбек қызметі аяқталғаннан кейін төленуге жататын сыйақыларды (зейнеткерлікке шығу бойынша біржолғы жәрдемақылар, зейнеткерлерді жерлеуге арналған жәрдемақылар) және қызметкерлерге басқа да ұзақ мерзімді сыйақыларды (еңбекке жарамсыз болған жағдайда, мерейтойы мен қайтыс болуына байланысты қызметкерлерге материалдық көмек көрсету) ұсынады.

Еңбек қызметі аяқталғаннан кейін төленетін сыйақыларды алу құқығы, әдетте, зейнеткерлікке шыққанға дейінгі қалған жұмыс мерзіміне және қызметкердің ең төменгі жұмыс өтілінің болуына байланысты беріледі.

Еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар белгіленген төлемдері бар қордаланбаған зейнетақы жоспарлары болып табылады және 19 «қызметкерлерге берілетін сыйақылар» қайта қаралған ХҚЕС-ке сәйкес бағаланады. Белгіленген төлемдері бар қордаланбайтын зейнетақы жоспарлары бойынша актуарлық және инвестициялық тәуекелдер Топқа жатқызылады.

Белгіленген төлемдермен қордаланбайтын зейнетақы жоспарларын бағалау кезінде бастапқыда қызметкерлерге ағымдағы және алдыңғы кезеңдерде көрсеткен қызметтері үшін тиесілі төлемдер сомасы айқындалады және актуарлық жорамалдар қалыптастырылады. Содан кейін белгіленген төлемдері бар Зейнетақы жоспары бойынша міндеттемелердің дисконтталған құны және болжамды шартты бірлік әдісі арқылы ағымдағы қызметтердің құны анықталады.

Сақтық қордың таза келтірілген құнын айқындау кезінде пайдаланылатын амортизация немесе дисконттың "күшін жою" сомасы кезеңдегі қаржылық шығындардың құрамында көрсетіледі.

Топ пайда немесе шығын ретінде таниды:

* ағымдағы кезеңде көрсетілген қызметтердің құны;

* өткен кезеңдердегі кез-келген қызметтердің құны және жоспардың міндеттемелерін есептеу кезінде пайда немесе шығын;

* белгіленген төлемдері бар зейнетақы жоспарының міндеттемесіне қатысты пайыздардың таза шамасы.

Топ басқа жиынтық табыстың құрамында еңбек қызметі аяқталғаннан кейін жұмыскерлердің сыйақылары бойынша таза міндеттемені қайта бағалаудан түскен актуарлық пайданы немесе залалды таниды.

Қызметкерлерге басқа ұзақ мерзімді сыйақы алу құқығы қызметкердің ең төменгі жұмыс өтілінің болуына байланысты. Қызметкерлерге басқа да ұзақ мерзімді сыйақыларды бағалау белгіленген төлемдермен қордаланбайтын зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдістеме бойынша қызметкердің еңбек қызметі барысында жүзеге асырылады. Қызметкерлерге берілетін басқа да ұзақ мерзімді сыйақыларға қатысты Топ ағымдағы және өткен қызметтердің құнын, таза міндеттемеге, актуарлық пайда мен шығынға (таза міндеттемені қайта бағалау) пайданың немесе шығынның құрамындағы пайыздардың таза мөлшерін таниды. Актуарлық кірістер мен шығындар актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтардың өткен тәжірибесінің әсерін де қамтиды.

Актуарлық жорамалдарға демографиялық жорамалдар (қызметкерлердің өлім-жітім деңгейі, мамандардың ауысу деңгейі, мүгедектік және мерзімінен бұрын жұмыстан босату) және қаржылық жорамалдар (дисконттау мөлшерлемесі, болашақ жалақы деңгейі, сыйақы деңгейі) жатады. Белгіленген төлемдермен және басқа да ұзақ мерзімді сыйақылармен зейнетақы жоспарларын есепке алуда пайдаланылған ең маңызды болжамдар-дисконттау мөлшерлемесі, болашақ жалақы деңгейі және орташа айналым мөлшерлемесі. Дисконттау мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің дисконтталған құнын анықтау үшін қолданылады және жыл сайын мұндай міндеттемелер бойынша дисконтты алып тастау пайыздық шығыстар ретінде бір жылдағы пайда немесе шығын шотына жатады. Дисконттау ставкалары ретінде Топ ұқсас шарттары бар мемлекеттік облигациялар бойынша нарықтық кірістілік ставкаларын пайдаланады. Мұндай міндеттемелерді жыл сайын тәуелсіз білікті актуарийлер бағалайды.

(м) Зейнетақы міндеттемелері

Топ өз қызметкерлерінің атынан Қазақстан Республикасының заң талаптарында көзделген зейнетақы және жұмыстан шығу жәрдемақыларын төлейді. Мұндай төлемдер пайда болған кезде шығындарға жатады. Қызметкерлер зейнеткерлікке шыққан кезде Топтың қаржылық міндеттемелері тоқтатылады және зейнеткерлікке шыққан қызметкерлерге барлық кейінгі төлемдерді Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры жүзеге асырады.

(н) Кірістер

Тауарларды сату туралы келісім-шарт жасалған кезде Топ сатып алушымен келісім-шарт бойынша уәде етілген активтерді бағалайды және сатып алушыға әр түрлі активті немесе іс жүзінде бірдей және сатып алушыға бірдей схема бойынша берілетін бірқатар ерекшеленетін активтерді беру туралы әрбір уәдені орындау міндеті ретінде анықтайды.

Тауарларды сату

Тауарларды сатудан түскен табыс бақылау сатып алушыға өткен сәтте танылады. Тауар сатып алушының қоймасына жеткізілгенде, тауардың құнсыздану және жоғалу қаупі сатып алушыға ауысқанда, тауар шарттық талаптарға сәйкес қабылданады және оны сатып алушы қайтара алмайды.

Дебиторлық берешек танылады тауар сатып алушының қоймасына жеткізілген кезде, өйткені осы уақытта сату шартсыз болып саналады және өтемақы алу белгілі бір уақыт өткеннен кейін болуы керек.

Қаржыландыру компоненті

Топта тауарлар мен қызметтерді сату мен төлем арасындағы кезең бір жылдан асатын шарттар жоқ. Нәтижесінде сату бағасы ақшаның уақытша құнына түзетілмейді.

(o) Қаржылық кірістер

Қаржылық кірістерге инвестицияланған қаражат бойынша пайыздық кіріс кіреді. Пайыздық кіріс есептеу кезінде танылады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен есептеледі.

(p) Қарыздар бойынша шығындар

Пайдалануға беру немесе өткізу айтарлықтай уақыт кезеңінен кейін басталатын активті сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей қатысты заемдар бойынша шығындар осы активтің құнына қосу жолымен капиталдандырылады. Қарыздар бойынша барлық басқа шығындар кірістер мен шығыстарда танылады.

(p) Табыс салығы бойынша шығыстар

Табыс салығы бойынша шығыстарға ағымдағы кезеңдегі табыс салығы және кейінге қалдырылған салық кіреді. Табыс салығы бойынша шығыстар оның капиталда танылатын операцияларға жататын бөлігін қоспағанда, кірістер мен шығыстарда көрсетіледі, мұндай жағдайда ол капиталда да танылады.

Ағымдағы табыс салығы бір жыл ішінде салық салынатын табысқа қатысты төленуге жататын салық сомасын, сондай-ақ өткен жылдардағы табыс салығын төлеу бойынша міндеттеменің шамасына барлық түзетулерді білдіреді.

Кейінге қалдырылған салық қаржылық есептілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен салық салу мақсаттары үшін пайдаланылатын сомалар арасындағы уақытша айырмашылықтарды анықтау арқылы баланстық әдісті қолдану арқылы анықталады.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері бухгалтерлік баланс күніне кірген немесе іс жүзінде күшіне енген салық салу ставкаларына (және салық заңнамасына) сүйене отырып, активті сату немесе міндеттемені өтеу кезеңіне қолданылатын салық ставкалары бойынша бағаланады.

Кейінге қалдырылған салық активі болашақта осы активтің сомасына азайтылуы мүмкін салық салынатын табыс алу ықтималдығы бар дәрежеде ғана танылады. Кейінге қалдырылған салық активтерінің сомасы тиісті салық жеңілдіктерінің жүзеге асырылу ықтималдығы жоқ дәрежеде азаяды.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері, егер ағымдағы салық активтерін ағымдағы салық міндеттемелерінің есебіне есепке жатқызу құқығы заңды түрде бекітілген болса және кейінге қалдырылған салықтар бір салық салу объектісіне және бір салық органына қатысты болса, есепке алынады.

(c) Қаржы құралдары

Топ қаржылық жағдай туралы есепте қаржылық активтер мен міндеттемелерді ол құрал келісімінің тарапы болған кезде таниды.

Қаржылық активтер

Бастапқы тану және бағалау

9 ХҚЕС-тің қолданылу аясындағы қаржы активтері тиісінше амортизацияланатын құн бойынша ескерілетін, кірістер немесе шығындар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері ретінде жіктеледі. Топ қаржылық активтерді басқарудың бизнес-моделіне және ақша ағындарының келісімшарттық міндеттемелеріне байланысты бастапқы танылған кезде жіктейді.

Егер осы активтің шарттық талаптары негізгі борыш сомасының өтелмеген бөлігіне "тек негізгі борыш пен пайыз есебінен төленетін төлемдер" болып табылатын ақша ағындарын алуды шарттаса қаржы активі амортизацияланатын құн бойынша немесе басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады. Ақша ағындары «ақша ағындары» критерийіне сәйкес келмейтін қаржылық активтер бизнес-модельге қарамастан пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланады деп жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржы активтері алынған сыйақы болып табылатын әділ құн, сондай-ақ мәміле бойынша олармен тікелей байланысты шығындар бойынша бағаланады. Бастапқы тану кезіндегі кез келген кірістер немесе шығындар кірістер мен шығыстар туралы есепте танылады.

Кейінгі бағалау

Амортизацияланатын құн бойынша жіктелген қаржы активтері тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін (бұдан әрі – «ТПМ») пайдалана отырып есепке алынады. Амортизацияланатын құн дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ сатып алу кезіндегі комиссияларды ескере отырып есептеледі. Номиналды және амортизацияланатын құн арасындағы айырманың амортизациясы қаржылық табыстар құрамындағы кірістер мен шығыстар туралы есепте танылады.

Пайда немесе шығындар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы активтері әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнының таза өзгерістері кірістер мен шығыстар туралы есепте танылады.

Тануды тоқтату

Қаржы активін тануды тоқтату Топ осы активті қамтитын шарт бойынша құқықтарды бақылауды жоғалтқан кезде жүзеге асырылады. Бұл құқықтар іске асырылған, мерзімі өткен немесе берілген кезде орын алады.

Қаржы активтерінің құнсыздануы

Топ амортизациялық құны бойынша бағаланатын қаржылық активтерден туындауы мүмкін күтілетін несиелік шығындарды бағалайды. Бұл бағалау контрагент келісімшарттық міндеттемелерге сәйкес соманы төлей алмайтын оқиғалардың ықтималдығын қамтиды.

Күтілетін кредиттік шығындар амортизацияланатын құн бойынша есепке алынатын қаржы активтерінің мерзімі ішінде ықтимал оқиғалар үшін есептеледі. Дебиторлық берешек амортизацияланатын құн бойынша есепке алынбаған және бастапқы танылған сәттен бастап осы қаржы активінің кредиттік тәуекелінде елеулі өзгерістер болмаған жағдайларда, күтілетін кредиттік шығындар есепті күннің 12 айы ішінде мүмкін болатын оқиғалар үшін есептеледі.

Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

9 ХҚЕС-тің қолданылу аясындағы қаржылық міндеттемелер тиісінше кірістер немесе шығындар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын және амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі. Топ өздерінің қаржылық міндеттемелерінің жіктелуін бастапқы танылған кезде анықтайды.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда төленген сыйақы болып табылатын әділ құн бойынша танылады. Амортизацияланатын құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер мәміле бойынша олармен тікелей байланысты шығындарды қамтиды.

Кейінгі бағалау

Сауда және өзге де кредиторлық берешек ТПМ әдісін пайдалана отырып, амортизацияланатын құн бойынша бағаланады. Амортизацияланатын құн дисконттарды немесе сыйлықақыларды, сондай-ақ сатып алу кезіндегі комиссияларды ескере отырып есептеледі. Номиналды және амортизацияланатын құн арасындағы айырманың амортизациясы қаржылық шығыстар құрамындағы кірістер мен шығыстар туралы есепте танылады.

Кірістер немесе шығындар арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнының таза өзгерістері кірістер мен шығыстар туралы есепте танылады.

Тануды тоқтату

Егер міндеттеме өтелсе, күші жойылса немесе оның қолданылу мерзімі аяқталса, қаржылық міндеттемені тану тоқтатылады. Егер қолда бар қаржылық міндеттеме айтарлықтай өзгеше шарттармен басқа міндеттемемен ауыстырылса немесе қолда бар міндеттеменің шарттары айтарлықтай өзгерген болса, мұндай ауыстыру немесе өзгерістер бастапқы міндеттемені тануды тоқтату және жаңа міндеттемені тануды бастау ретінде ескеріледі, ал олардың баланстық құнындағы айырма кірістер мен шығыстар туралы есепте танылады.

Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алынуға жатады, ал нетто-танылған сомаларды өзара есепке алуға жүзеге асырылатын заңды құқық, сондай-ақ нетто-негізде есеп айырысуды жүргізу не активтерді сату және міндеттемелерді бір мезгілде өтеу ниеті болған кезде ғана қаржы жағдайы туралы есепте ұсынылатын сома.

Қаржы құралдарының әділ құны

Әрбір есепті күнге белсенді нарықта саудаланатын қаржы құралдарының әділ құны транзакциялық шығыстарға түзетулер енгізілмей, баға белгілеу бағалары негізінде айқындалады. Белсенді нарықта сатылмайтын қаржылық активтердің әділ құны тиісті бағалау әдістерін қолдану арқылы анықталады. Мұндай әдістерге соңғы нарықтық транзакцияларды пайдалану, ұқсас құралдың ағымдағы әділ құны, дисконтталған ақша ағындары және басқа бағалау әдістері кіруі мүмкін.

32. Есепті кезеңнен кейінгі оқиғалар

Есепті күннен кейін маңызды оқиғалар болған жоқ.